

tepav

TEPAV Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu

Sayı 22 | Aralık 2022

"Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu" Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında TEPAV tarafından hazırlanmaktadır ve her ayın son Perşembe günü (resmi tatil olması durumunda izleyen ilk iş günü) proje kapsamında illerdeki Oda ve Borsaların ortak kararıyla belirlenmiş olan Akademik Danışmanlarla paylaşılmaktadır.

İçerik

- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

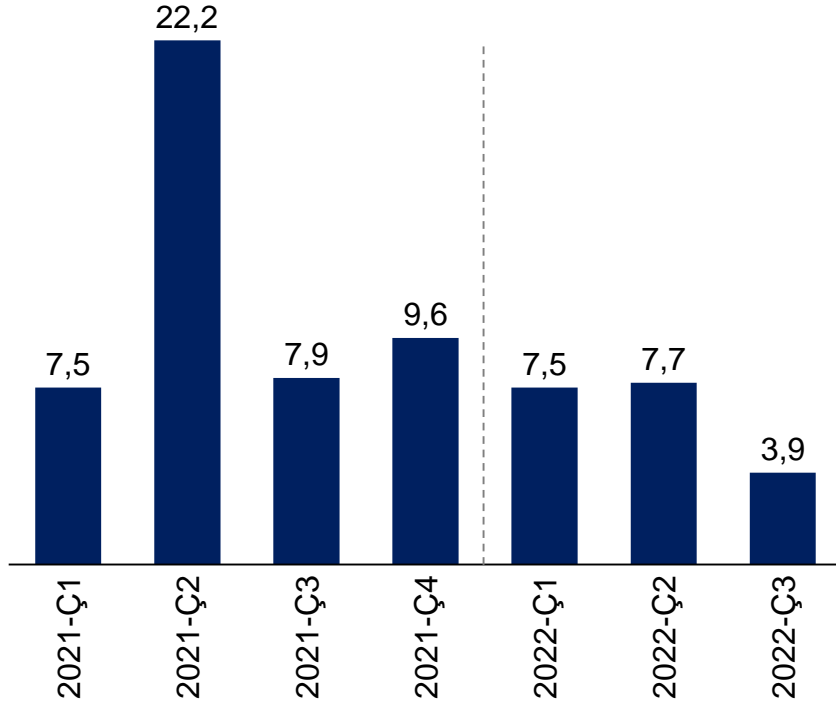
Büyüme, Üretim ve Satışlar

- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
  - GSYİH büyümesi
  - Üretim ve harcama yönünden katkılar
- Üretim
  - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
  - Öncü göstergeler
  - Kapasite Kullanım Oranı (KKO)
- Satışlar
  - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Ekonomik Güven Endeksi

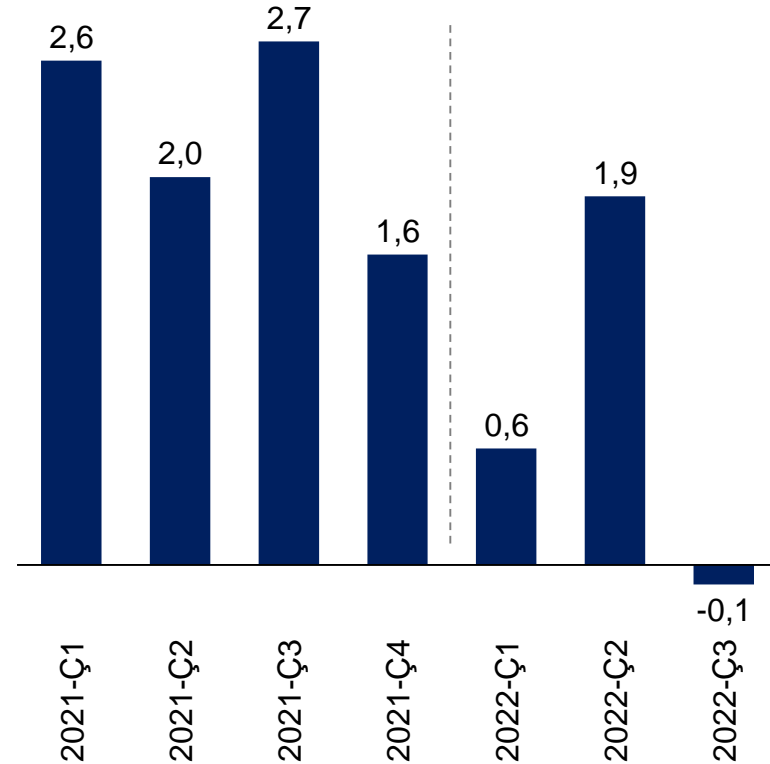
Yılın üçüncü çeyreğinde milli gelir %3,9 büyüme kaydetmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks pandemiden sonra ilk kez gerilemiştir; büyüme eğiliminin belirgin yavaşladığına işaret etmektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2022 Ç3

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim

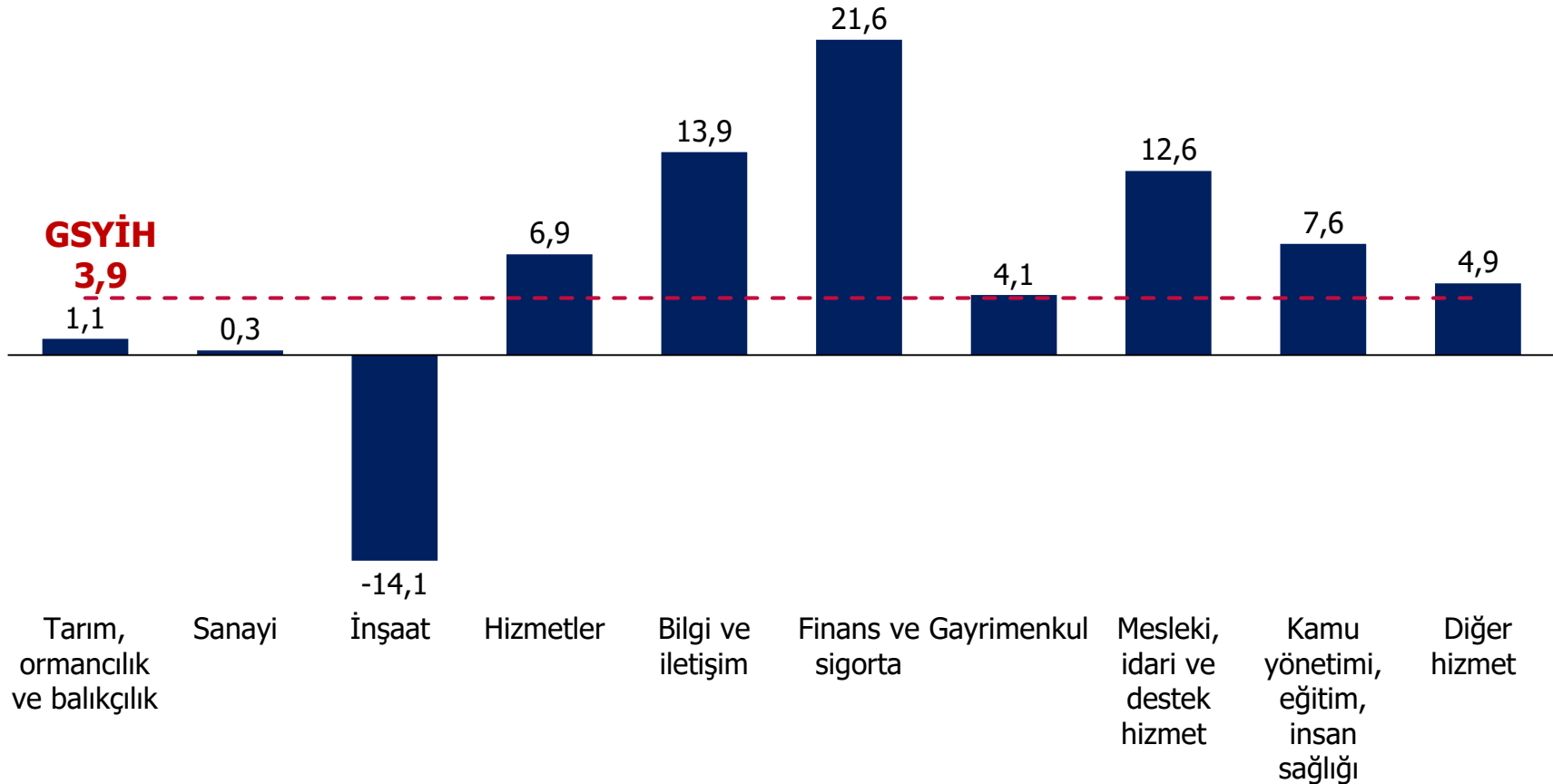

Bir önceki çeyreğe göre değişim (mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörlerdir.

Tarım ve sanayi sektörlerinde büyüme sınırlı kalırken, inşaat faaliyetleri önemli ölçüde daralmıştır.

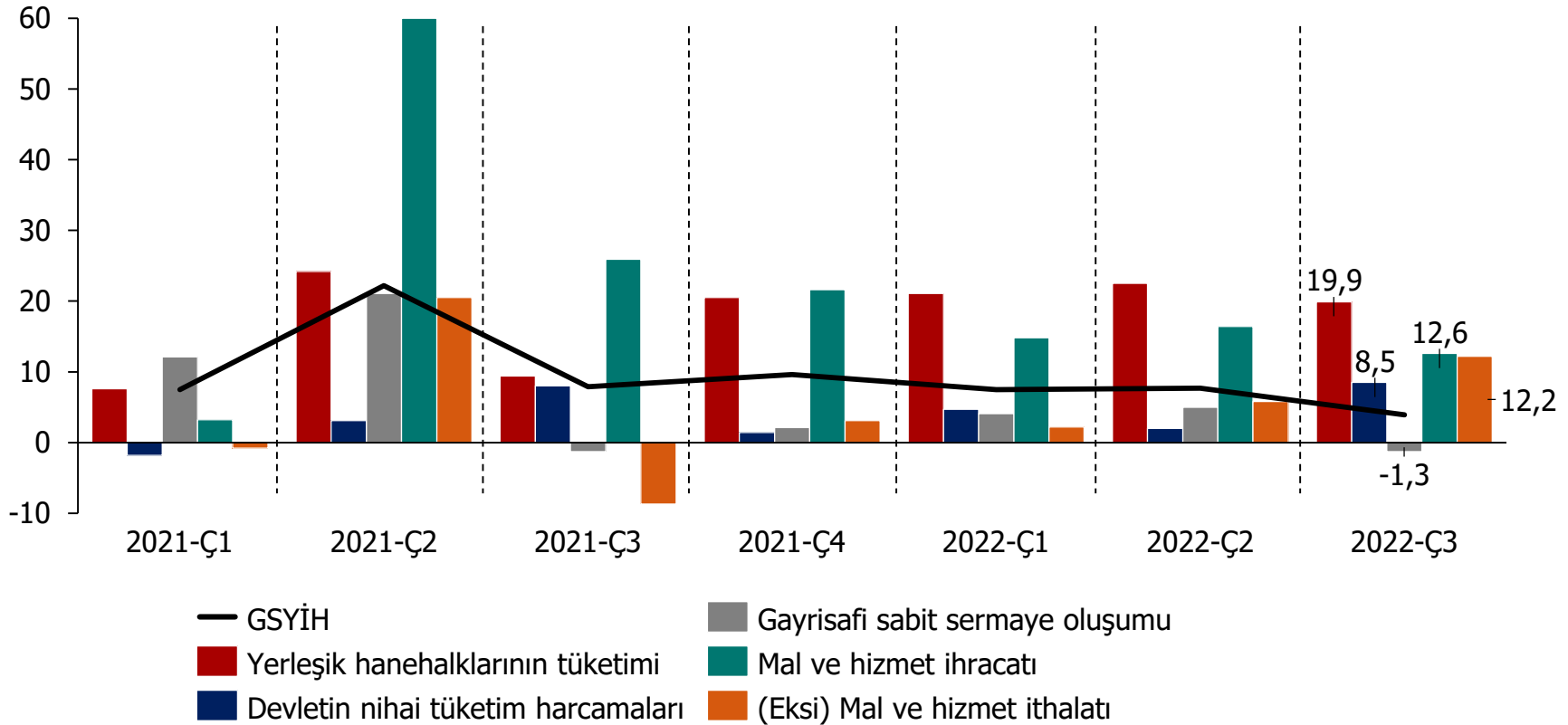
GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2022 Ç3

Harcama tarafında ise özel ve kamu tüketim harcamaları büyümeyi yukarı çekmektedir.

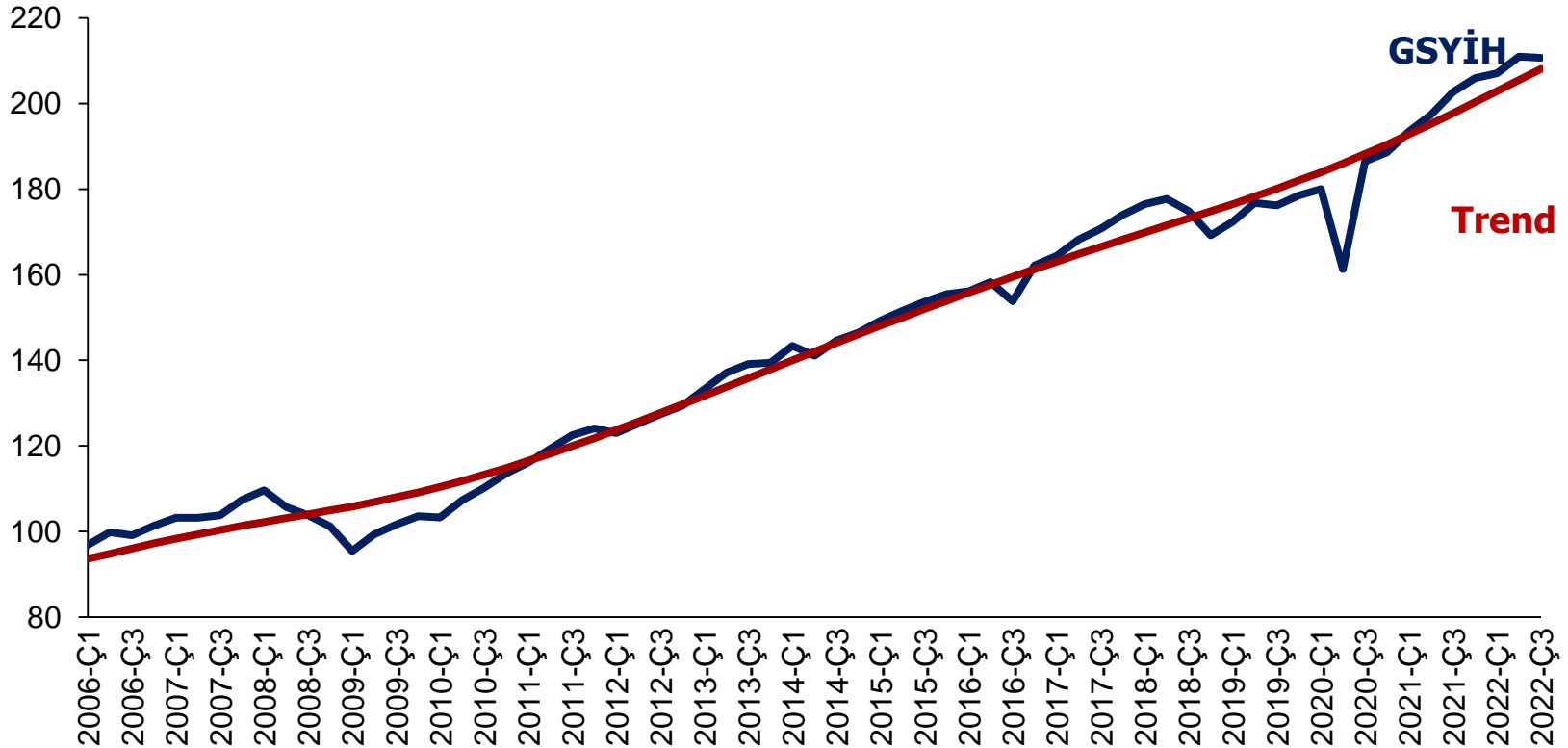
Net dış talep sınırlı katkı vermiş, yatırımlar ve stok azalışı ise olumsuz etkilemiştir.

GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2021 Ç1 – 2022 Ç3

Mevcut üretim seviyesi potansiyelin üzerinde olmakla birlikte, fark önemli ölçüde daralmıştır.

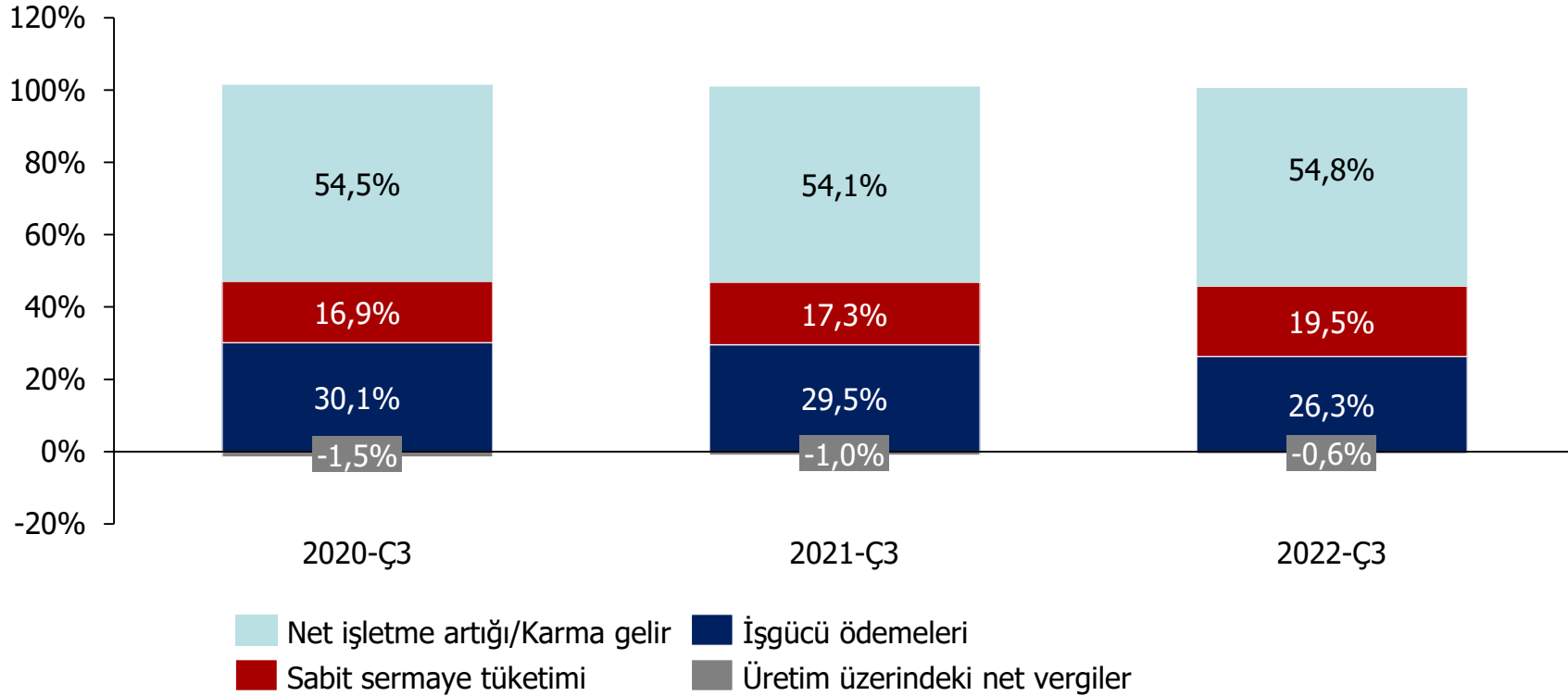
GSYİH ve Potansiyel GSYİH Endeksi (mevsim etkilerinden arındırılmış) 2006 Ç1 - 2022 Ç3

İşgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay gerilemiştir.

İşgücü ödemelerinin payı geçen yılın aynı dönemine göre 3,2 puan gerilerken, net işletme artışı/karma gelirin payı 0,7 puan artmıştır.

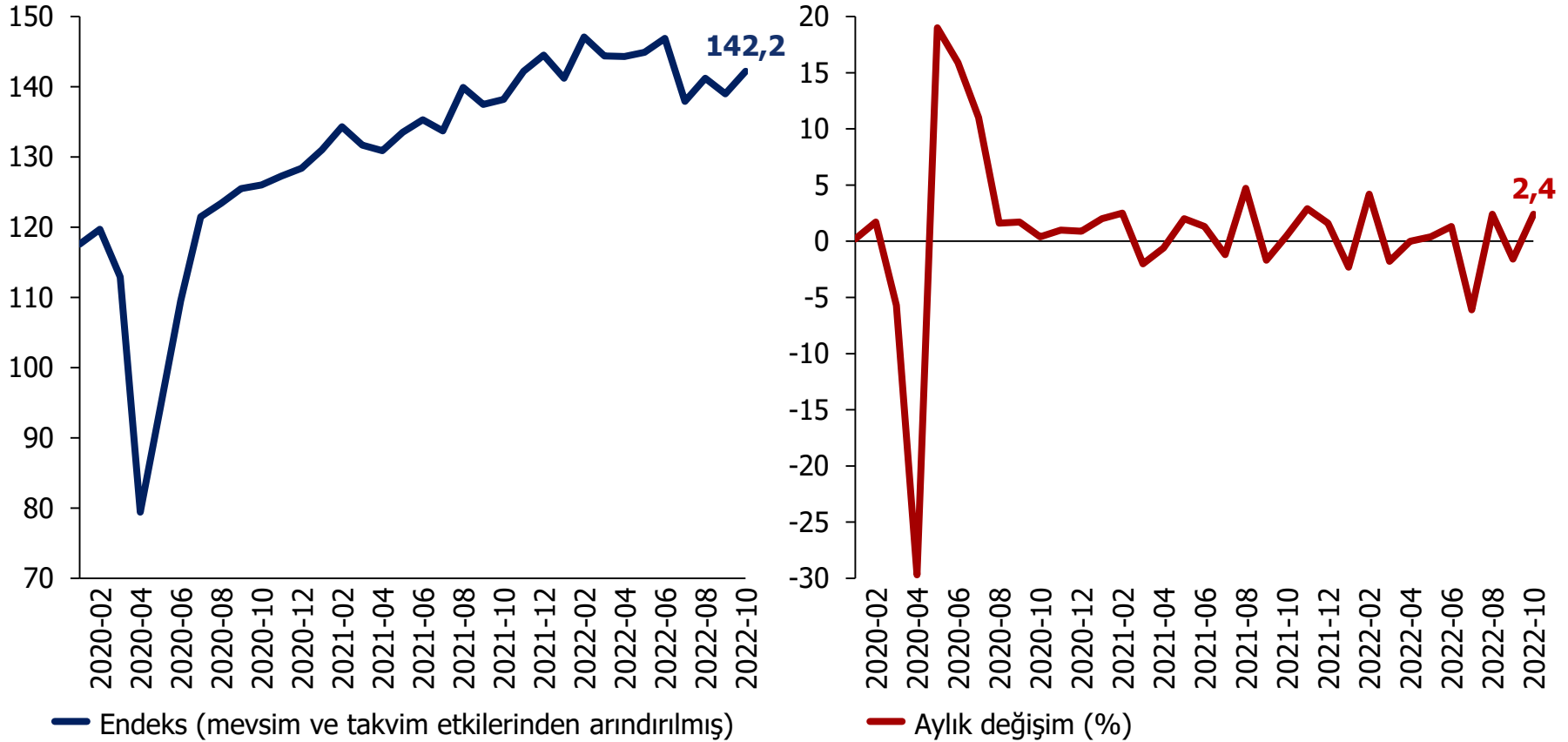
GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (Gayrisafi Katma Değer içindeki pay, %) 2020 Ç1 – 2022 Ç3

Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), Ekim ayında bir önceki aya göre %2,4 artmış, 142,2'ye yükselmiştir.
SÜE'nin Ekim ayı seviyesi ilk iki çeyreğin altındadır.

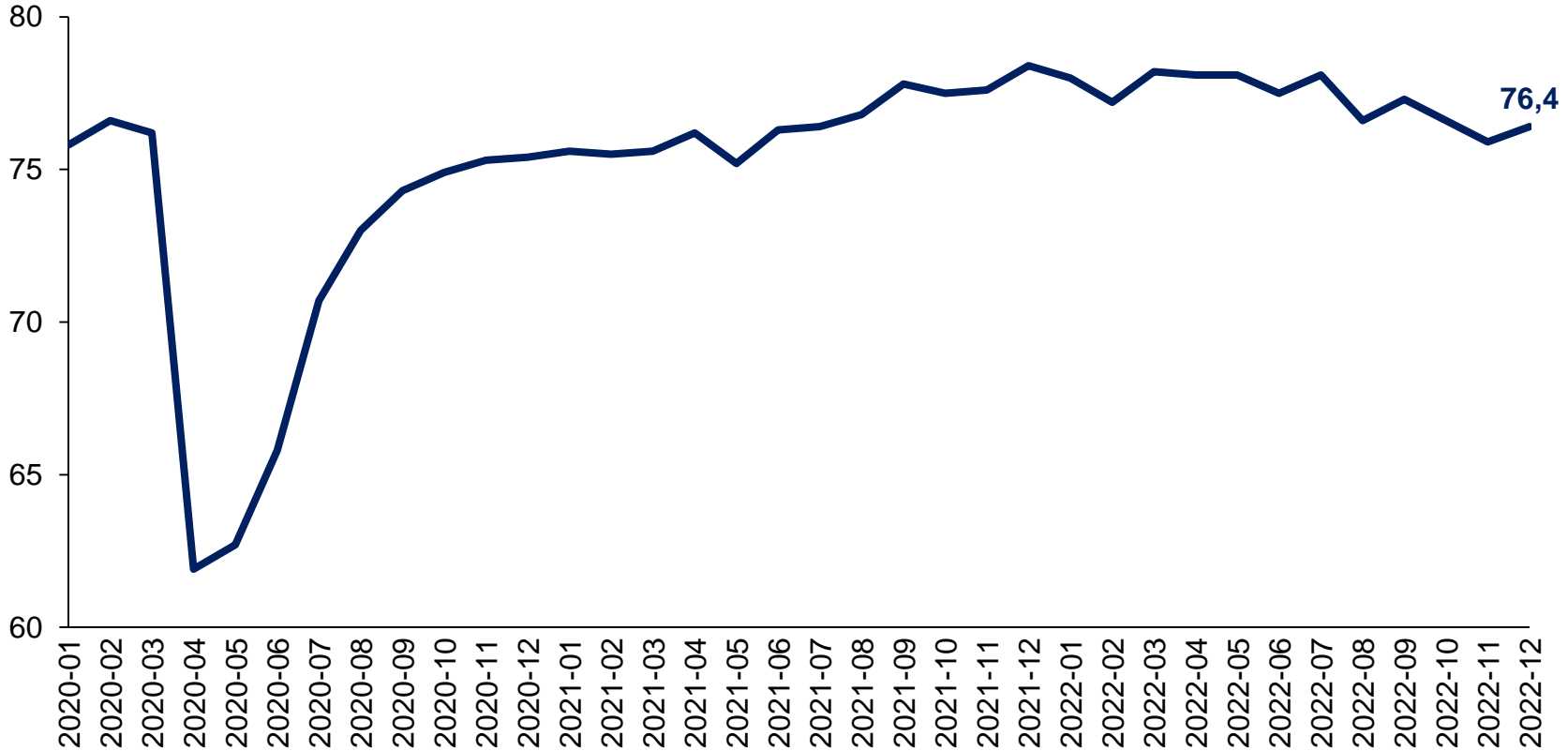
Sanayi Üretim Endeksi (Ocak 2020 – Ekim 2022)

Son çeyrekte Kapasite Kullanım Oranı (KKO) gerilemiştir.

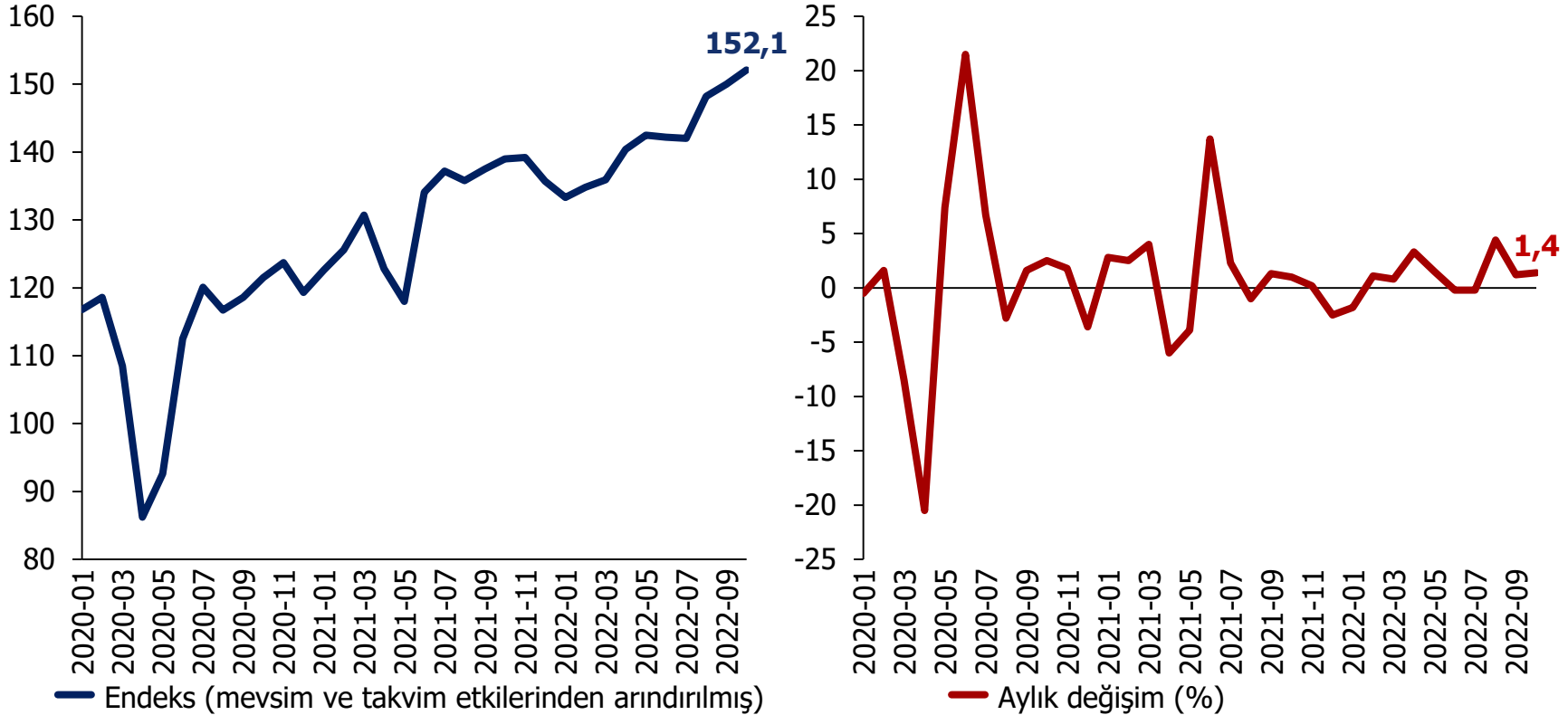
İmalat Sanayinde KKO, Aralık ayında bir önceki aya göre 0,5 puan artarak %76,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrekteki düşüş ise 1 puandır.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmış) Ocak 2020 – Aralık 2022

Perakende satışlar artmakta, iç talep canlılığını korumaktadır.
Ekim ayında Perakende Satış Hacim Endeksi aylık olarak %1,4 artmıştır.

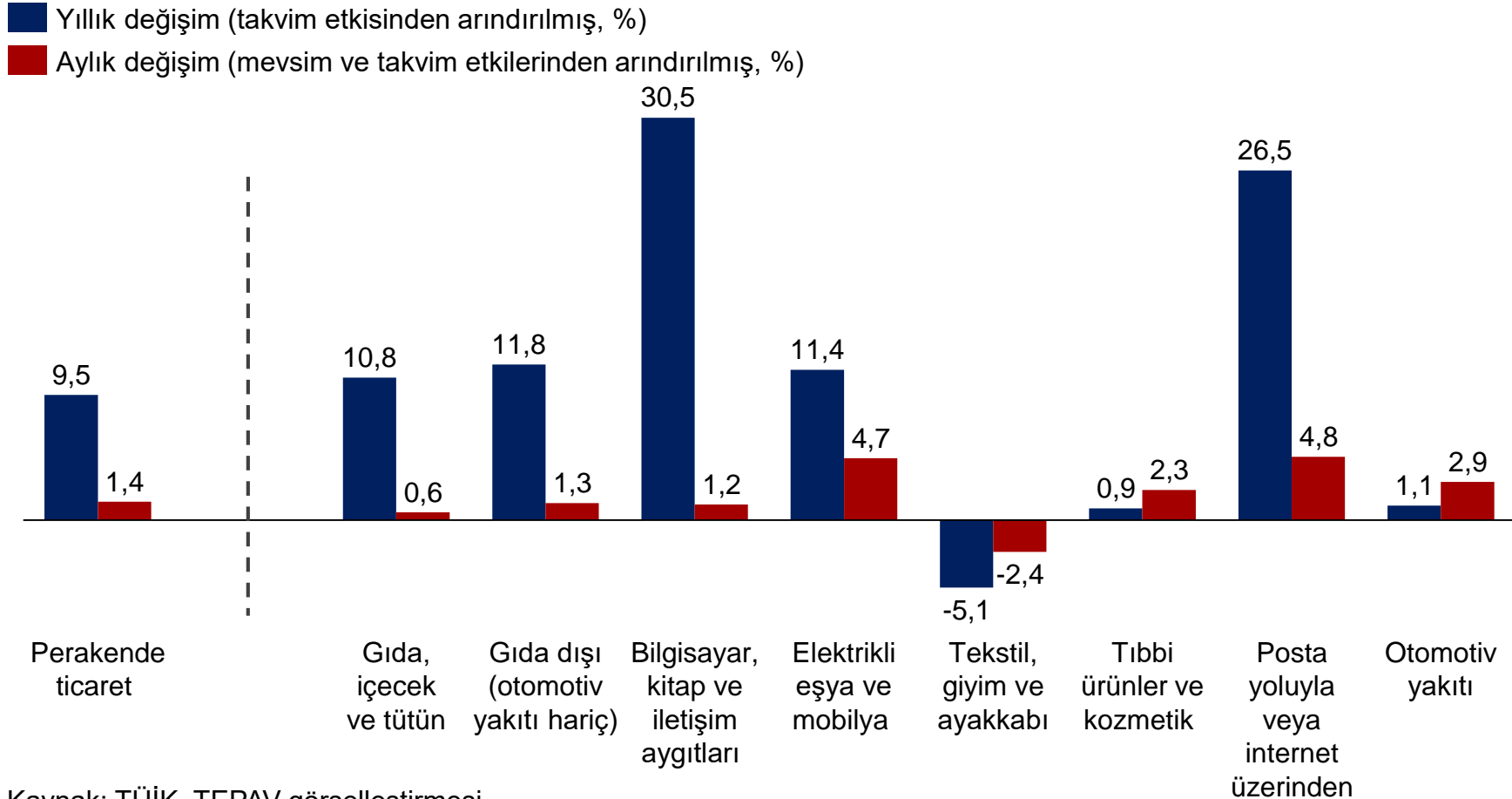
Perakende satış hacmi (Ocak 2020 – Ekim 2022)

Tekstil sektörü olumsuz ayrışmaktadır; satışlar aylık ve yıllık olarak gerilemektedir.

En yüksek aylık artış elektrikli eşya ve mobilya grubundadır.

Sektörlere göre perakende satış hacmi (Ekim 2022)

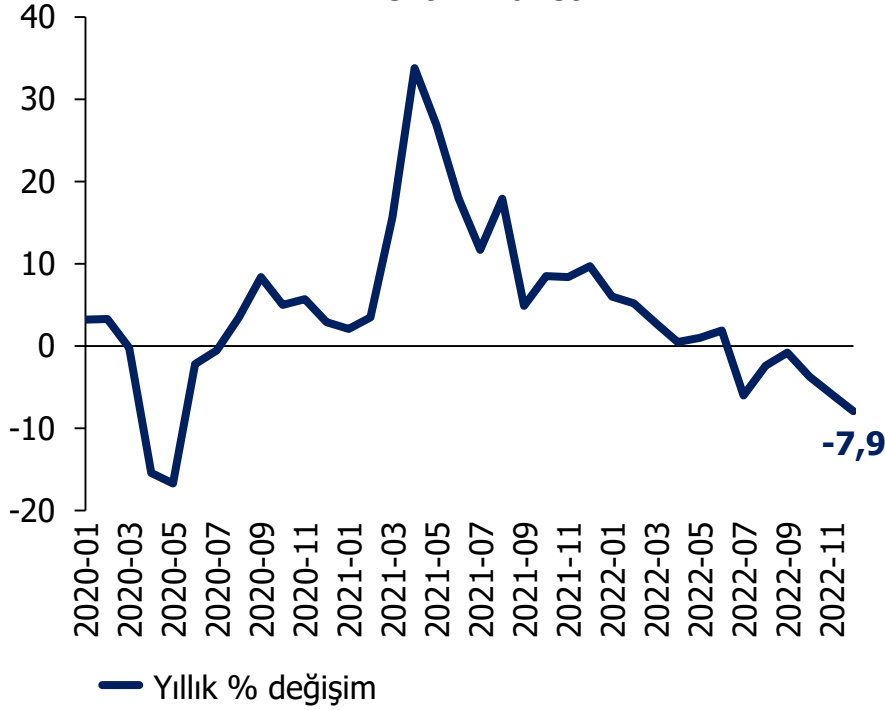

Dördüncü çeyreğe ilişkin diğer öncü göstergeler aşağı yönlüdür.

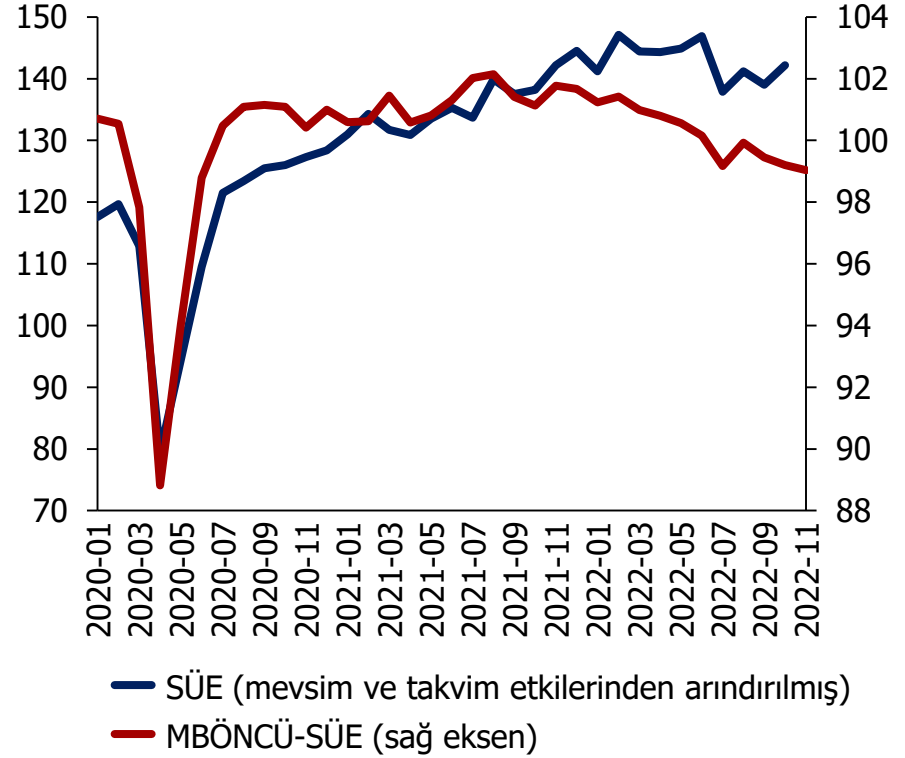
Elektrik tüketimi son altı aydır gerilemektedir. Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi de düşüş eğilimindedir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2020 – Kasım / Aralık 2022*)

Elektrik Tüketimi

Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi (MBÖNCÜ-SÜE)**

Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

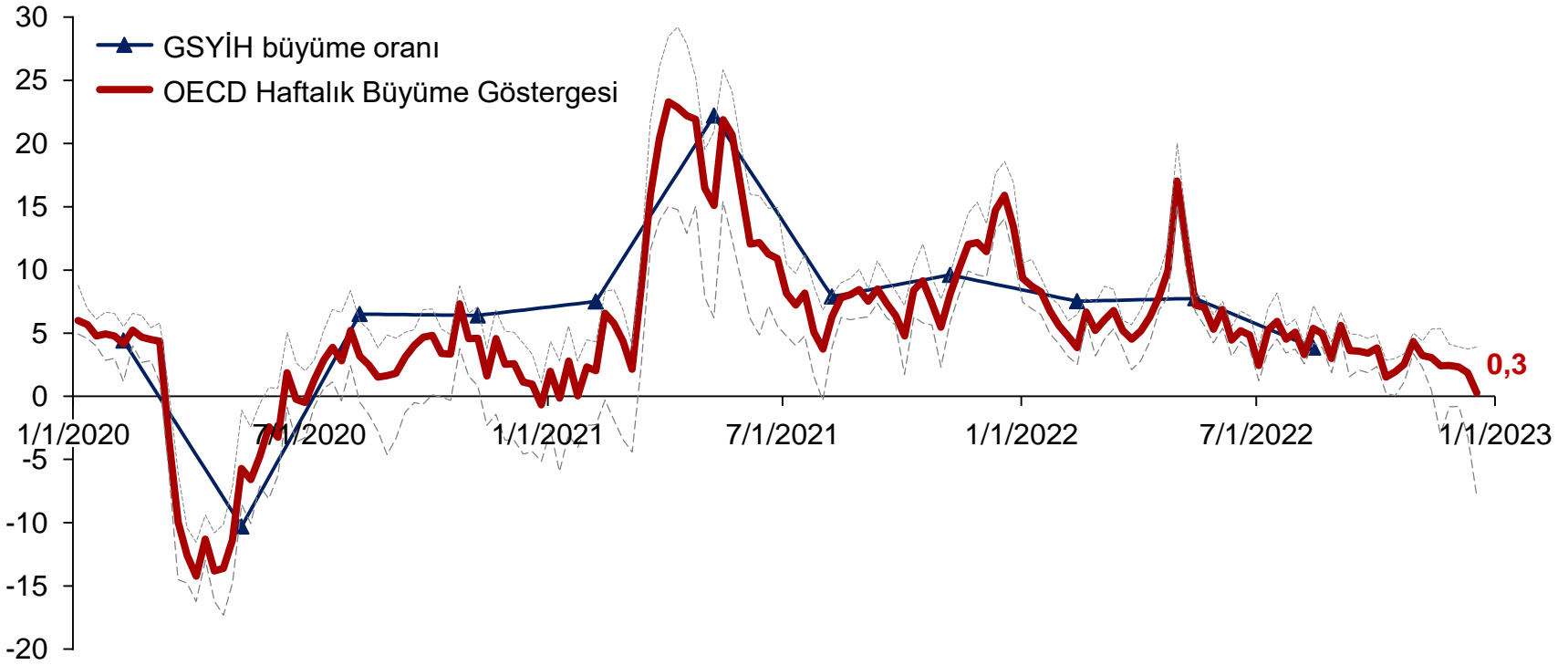
* MBÖNCÜ-SÜE Kasım ayı, elektrik tüketimi ise 18 Aralık 2022 tarihi itibarıyla.

** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

Yüksek frekanslı verilere dayalı büyüme göstergesi yılın en düşük seviyelerine gerilemiştir.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, 18-24 Aralık haftasında %0,3 olarak hesaplanmıştır.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi* (OECD Weekly Tracker, %) 5 Ocak 2020 – 24 Aralık 2022

Kaynak: OECD, TEPAV görselleştirmesi

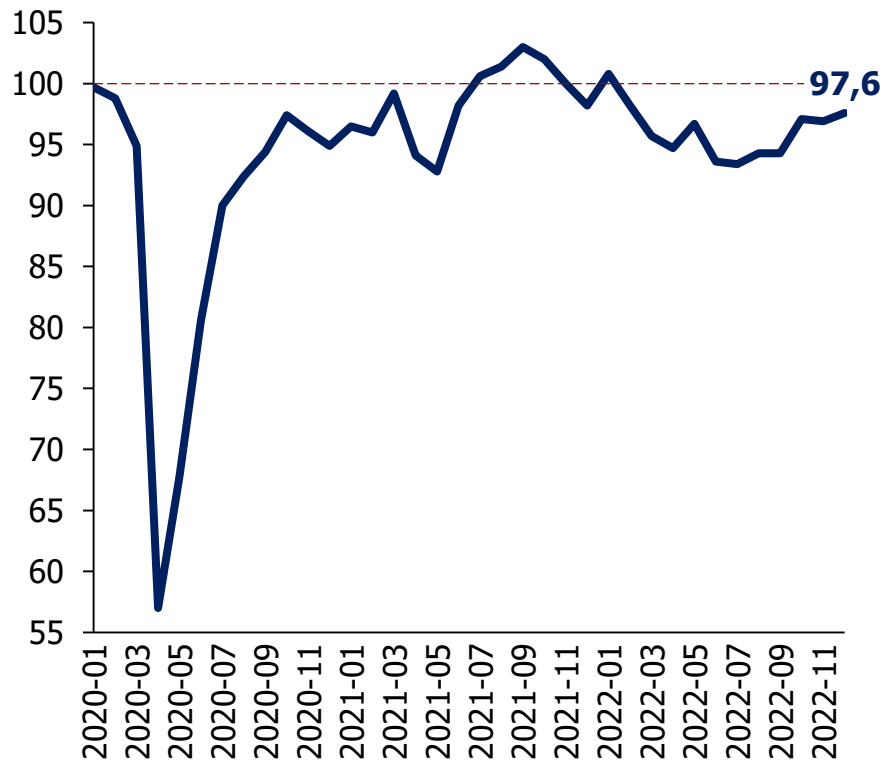
* OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, makine öğrenmesi ve Google eğilim verilerini kullanarak ekonomik faaliyetin gerçek zamanlı, yüksek frekanslı ölçümüdür. Tüketim, işgücü piyasaları, konut, ticaret, endüstriyel faaliyetler ve ekonomik belirsizlikle ilgili arama davranışı hakkındaki bilgileri derlemektedir. OECD ve G20 ülkelerini kapsayan 46 ülke için üretilmekte ve yayınlanmaktadır. Alt ve üst bantlar yüzde 95 güven aralığını temsil etmektedir.

Aralık ayında tüketici dışında tüm sektörlerde güven endeksleri artmış; Ekonomik Güven Endeksi ise %0,7 yükselmiştir.

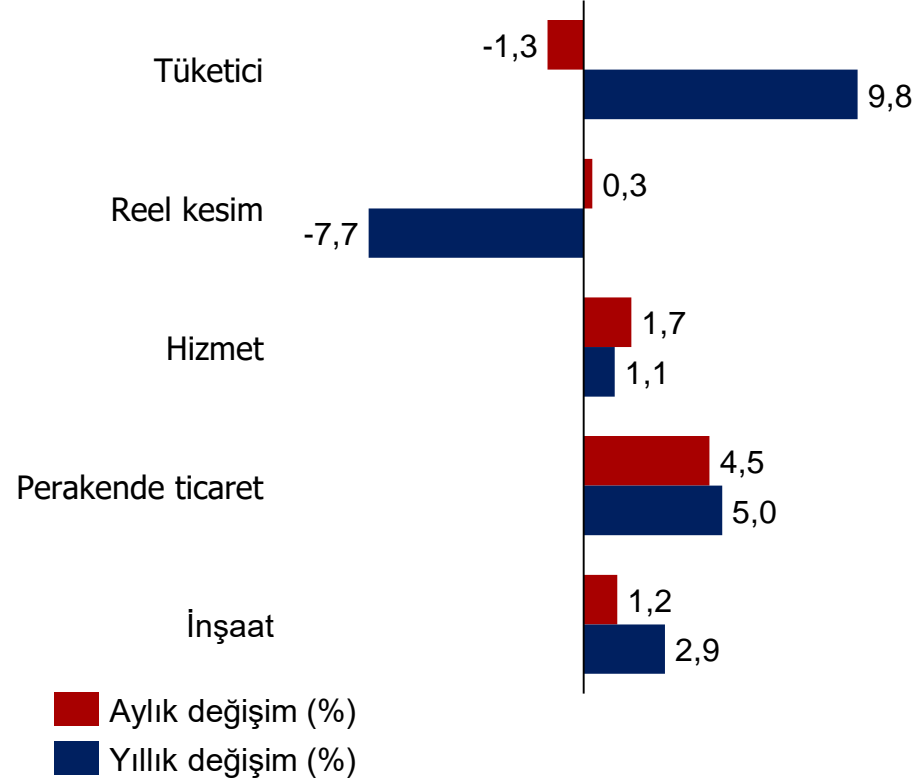
Geçen yıla kıyasla reel kesim güveni zayıflarken, tüketici güveni artmaktadır.

Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkisinden arındırılmış)

Ekonomik Güven Endeksi (Ocak 2020-Aralık 2022)

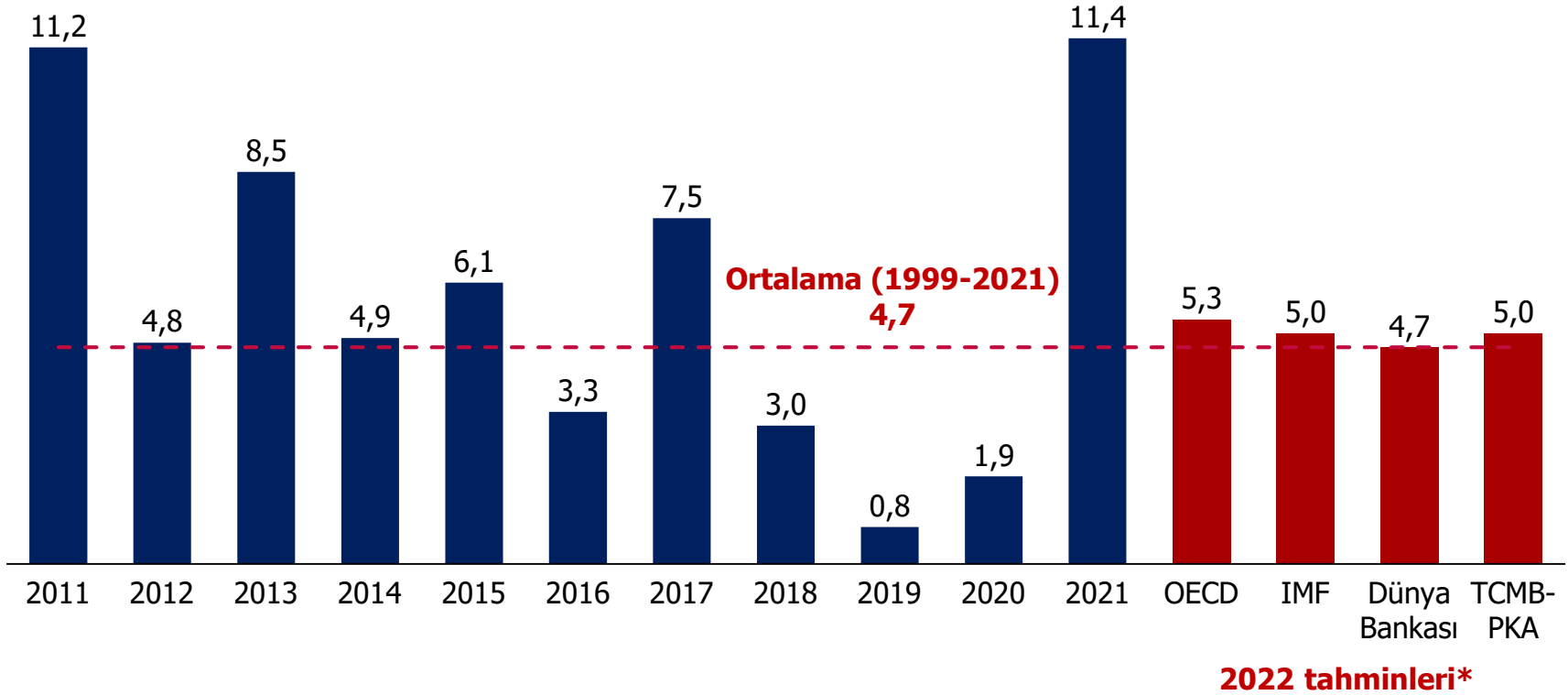

Sektörel Güven Endeksleri (Aralık 2022)

2022 yılı büyüme tahminleri %4,7 – 5,3 aralığındadır.
Aralık ayında TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi beklentisi %5'tir.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* IMF - Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB - Aralık 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi (PKA) verileridir.

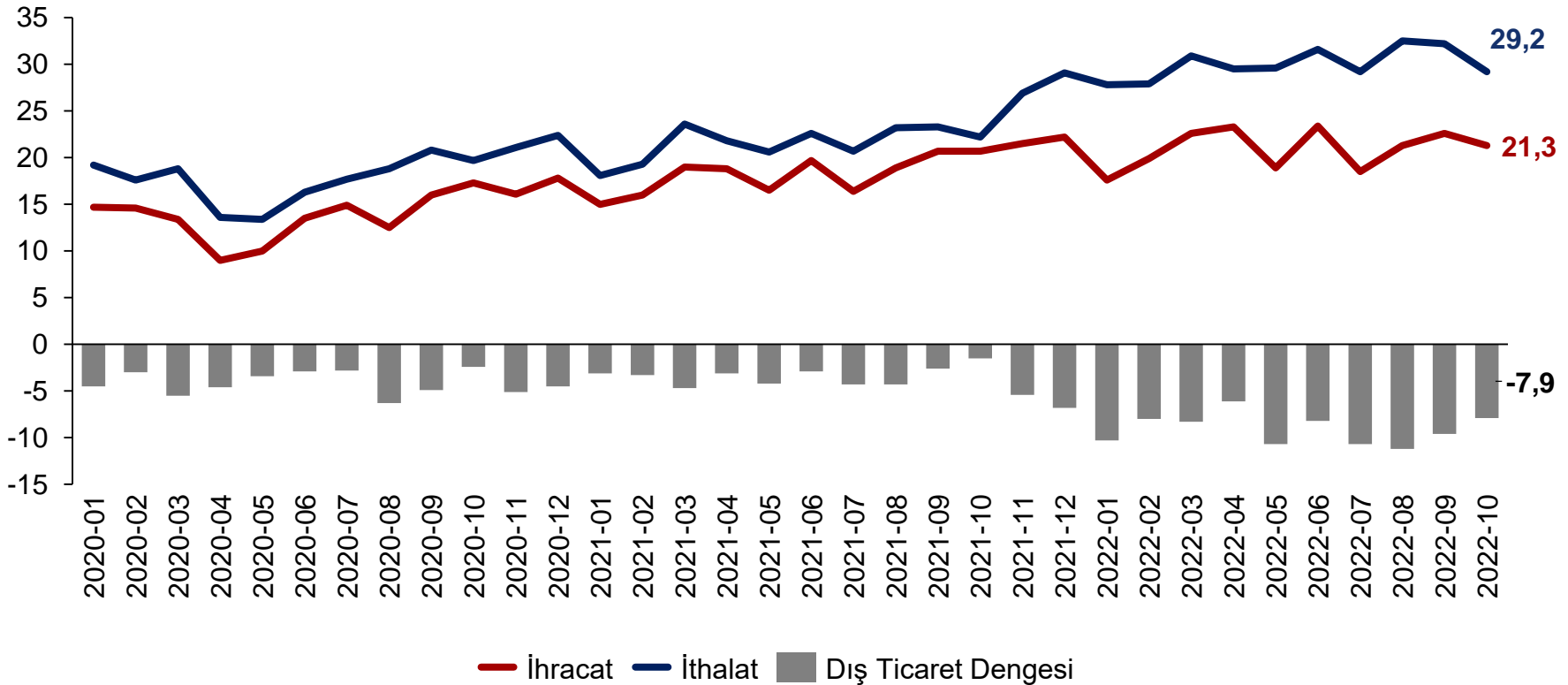
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
  - İhracat ve ithalat
  - Karşılama oranı
  - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
  - Cari işlemler dengesi
  - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri

Ekim ayında ihracat %3, ithalat %31,4 artmıştır.

Dış ticaret açığı ise beş katına çıkarak 7,9 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

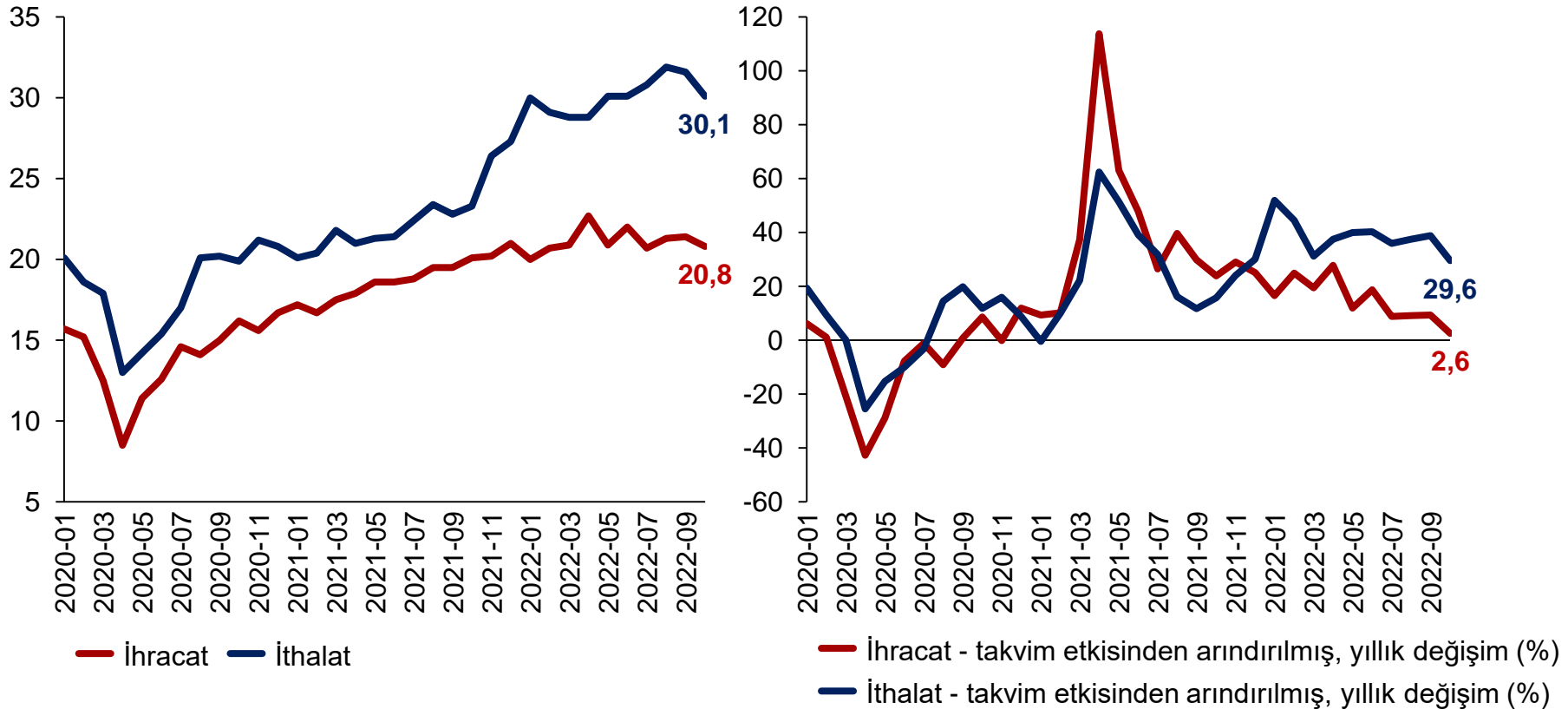
İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2020 – Ekim 2022

İhracatta önemli hız kaybı yaşanmaktadır.

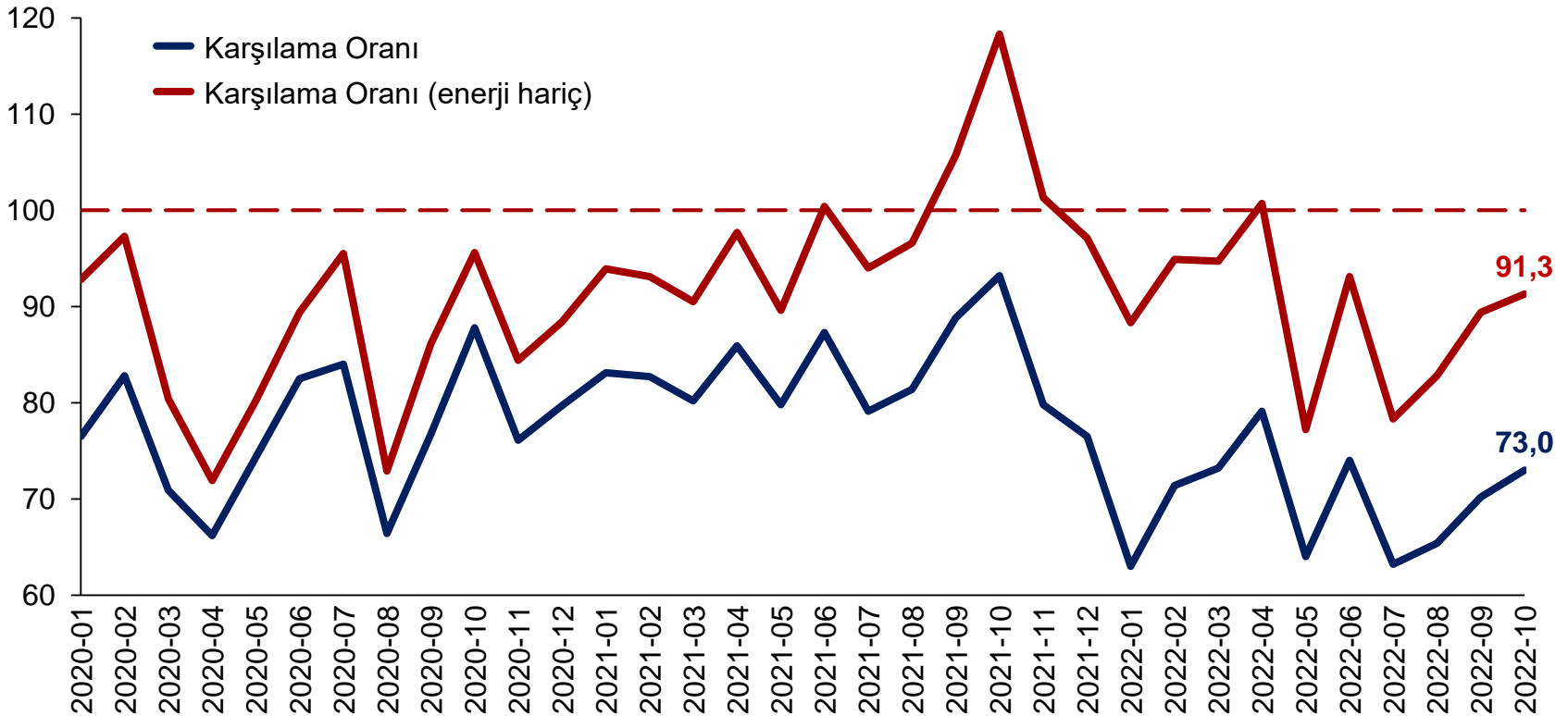
Ekim ayı itibarıyla hız kesse de ithalatın artış hızı ihracatın üzerinde seyretmektedir.

İhracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, milyar dolar ve %) Ocak 2020 – Ekim 2022

İhracatın ithalatı karşılama oranı Ekim ayında geçen yıla göre 20,2 puan düşmüş ve %73 olarak gerçekleşmiştir.
Enerji hariç kalemlerde ise karşılama oranı 27 puan gerilemiş ve %91,3'e düşmüştür.

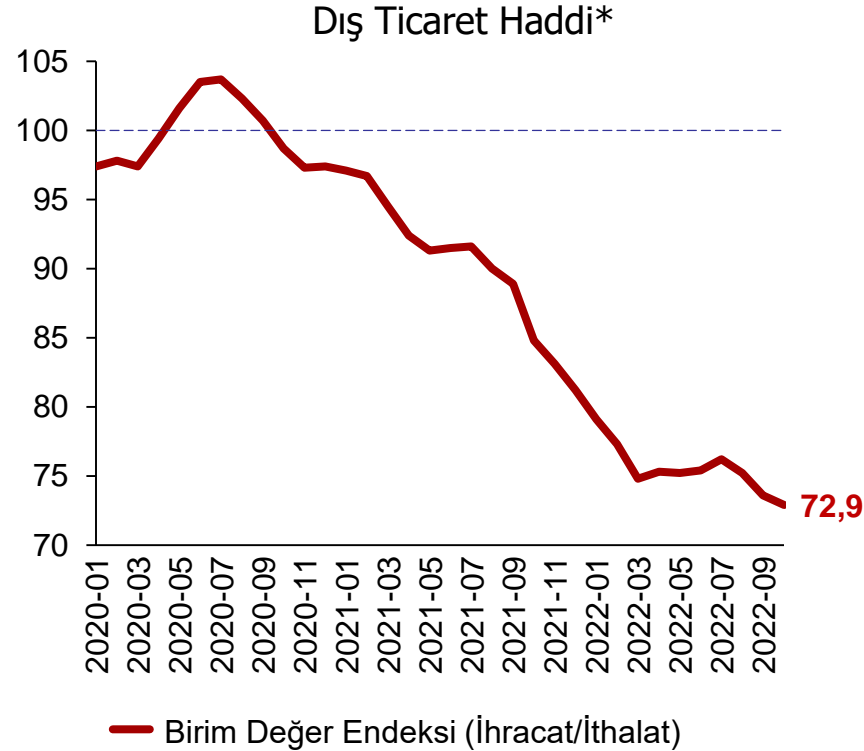
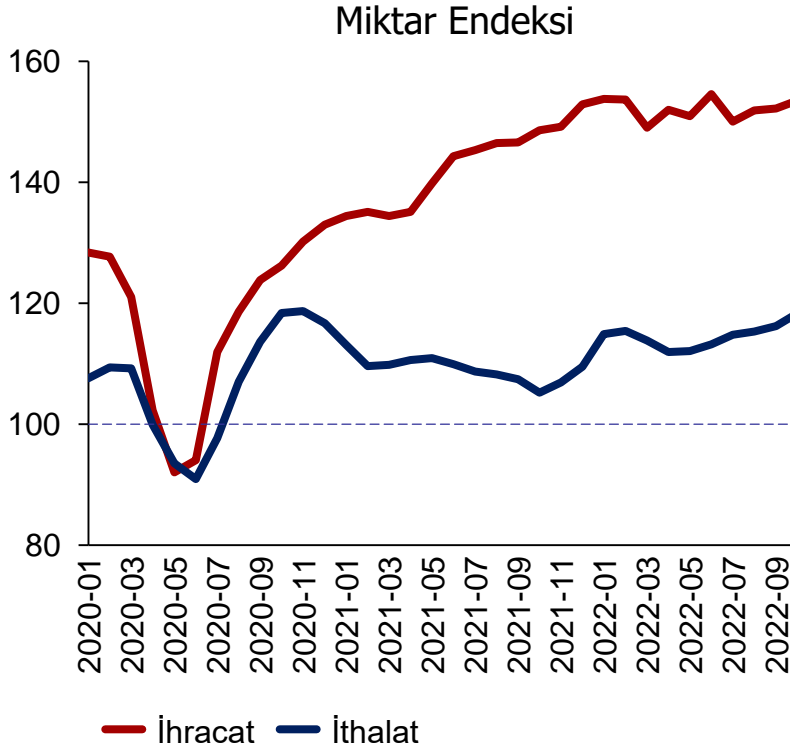
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2020 – Ekim 2022

Dış ticaret hadleri tarihi düşük seviyelerdedir.

Ekim ayında miktar endeksi bir önceki aya göre ihracatta %2,8 düşerken, ithalatta %4,5 artmıştır.

Dış ticaret endeksleri (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama)
Ocak 2020 – Ekim 2022

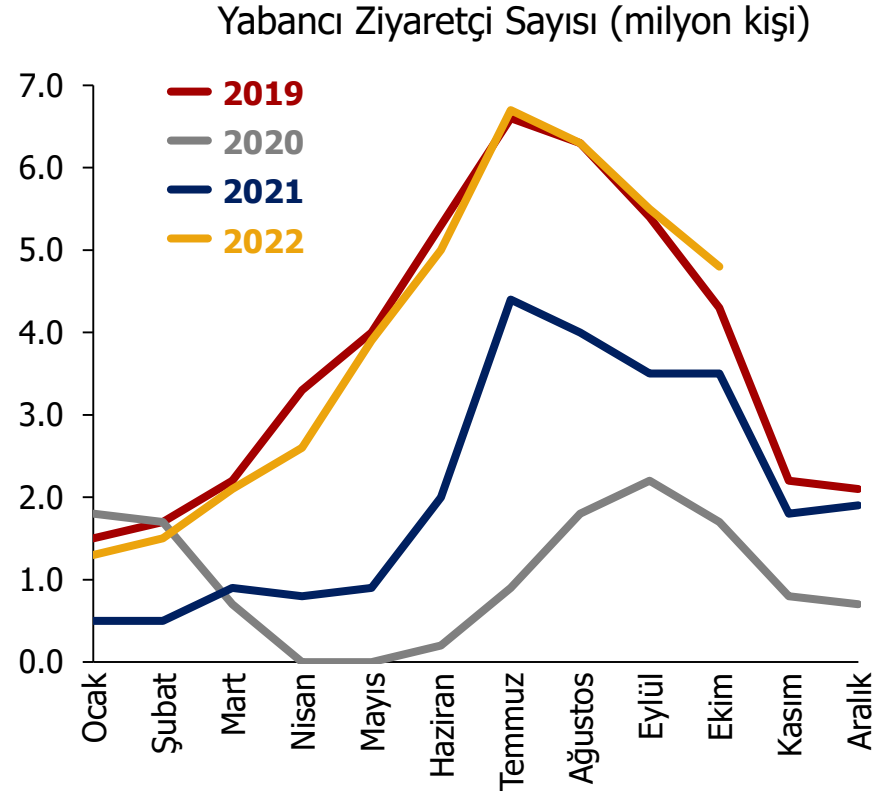
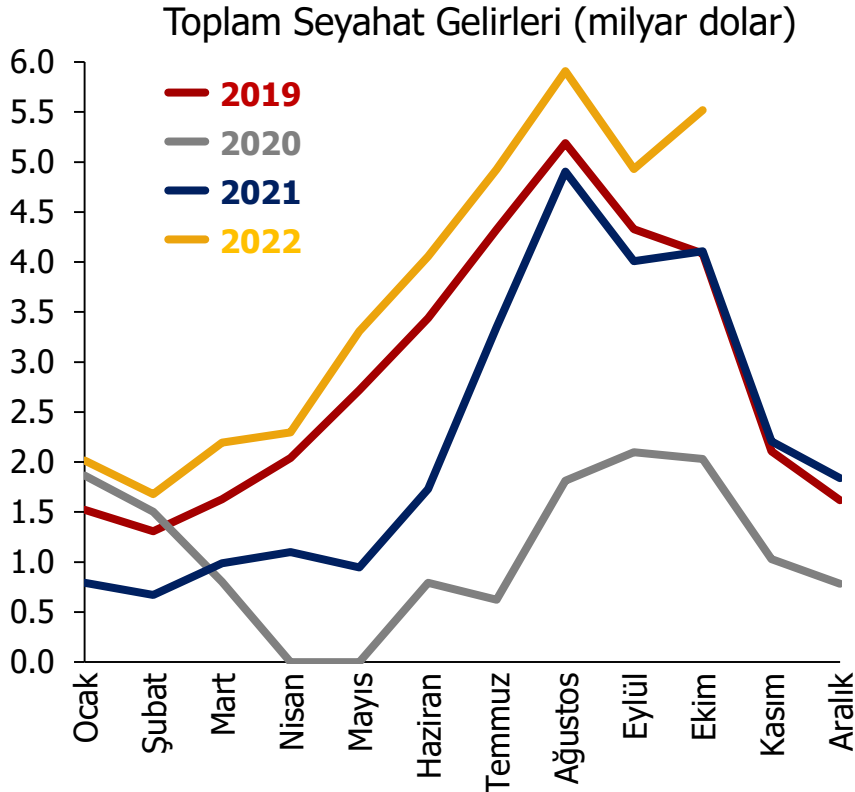
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

*Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına göre aylık dış ticaret hadleri verisidir.

2022 yılında turizm gelirleri pandemi öncesi seviyelerin üzerindedir.

Ocak-Ekim döneminde yabancı ziyaretçi sayısı 39 milyonu aşmış ancak, 2019 düzeyinin altında kalmıştır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Ekim 2022)

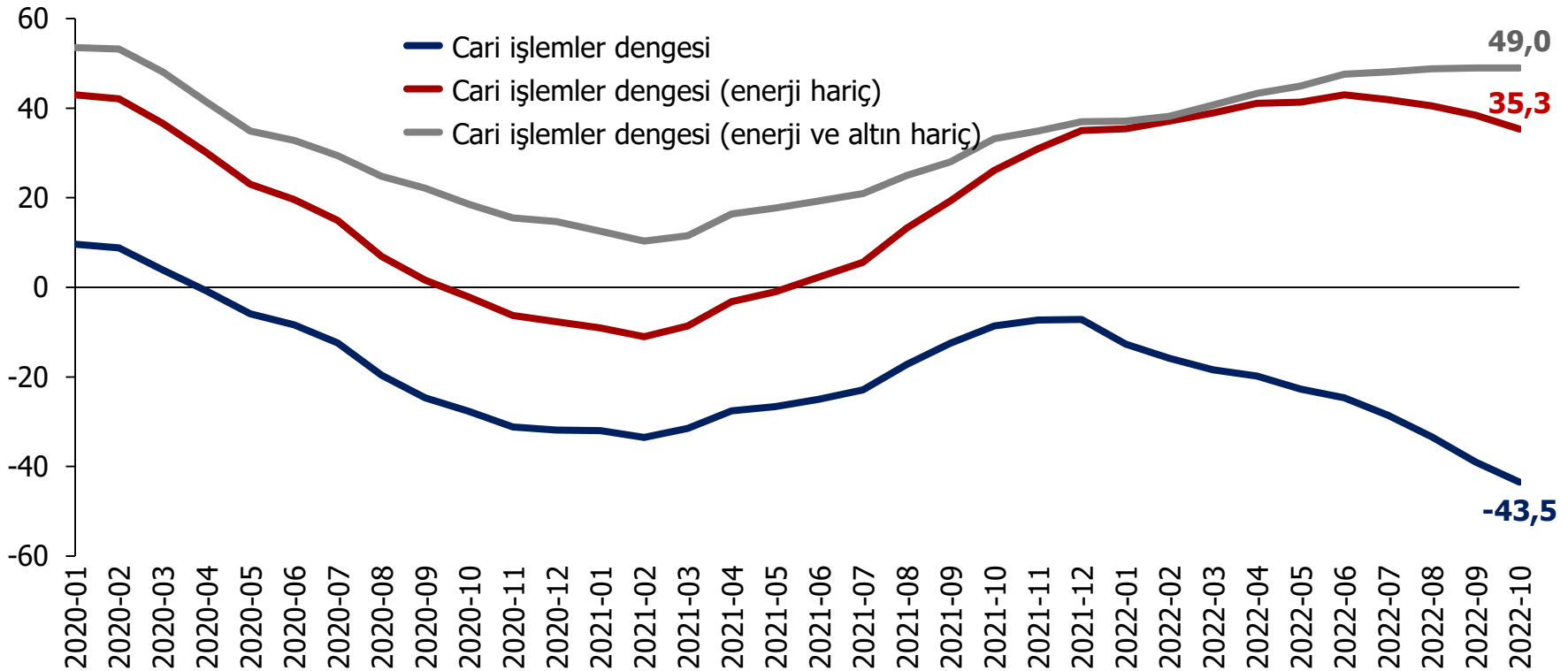
Kaynak: TCMB, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TEPAV görselleştirmesi

* 2012-2022 dönemini kapsayan turizm verilerinde iyileştirmeler yapılmış ve seyahat gelirleri toplam 22,4 milyar dolar yukarı yönlü güncellenmiştir. Güncellemelerin yaklaşık %80'i son dört yıla aittir. Detaylı bilgi için bakınız: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1/duyuru20221111.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-05f36989-b846-4b13-bb85-40c865c066e1-ohBvgrX>

Cari işlemler açığı artmaktadır; Ekim ayı itibarıyla 43,5 milyar dolara yükselmiştir.

Enerji ve altın dışı cari işlemler hesabı fazla vermekte olup artışı sınırlıdır.

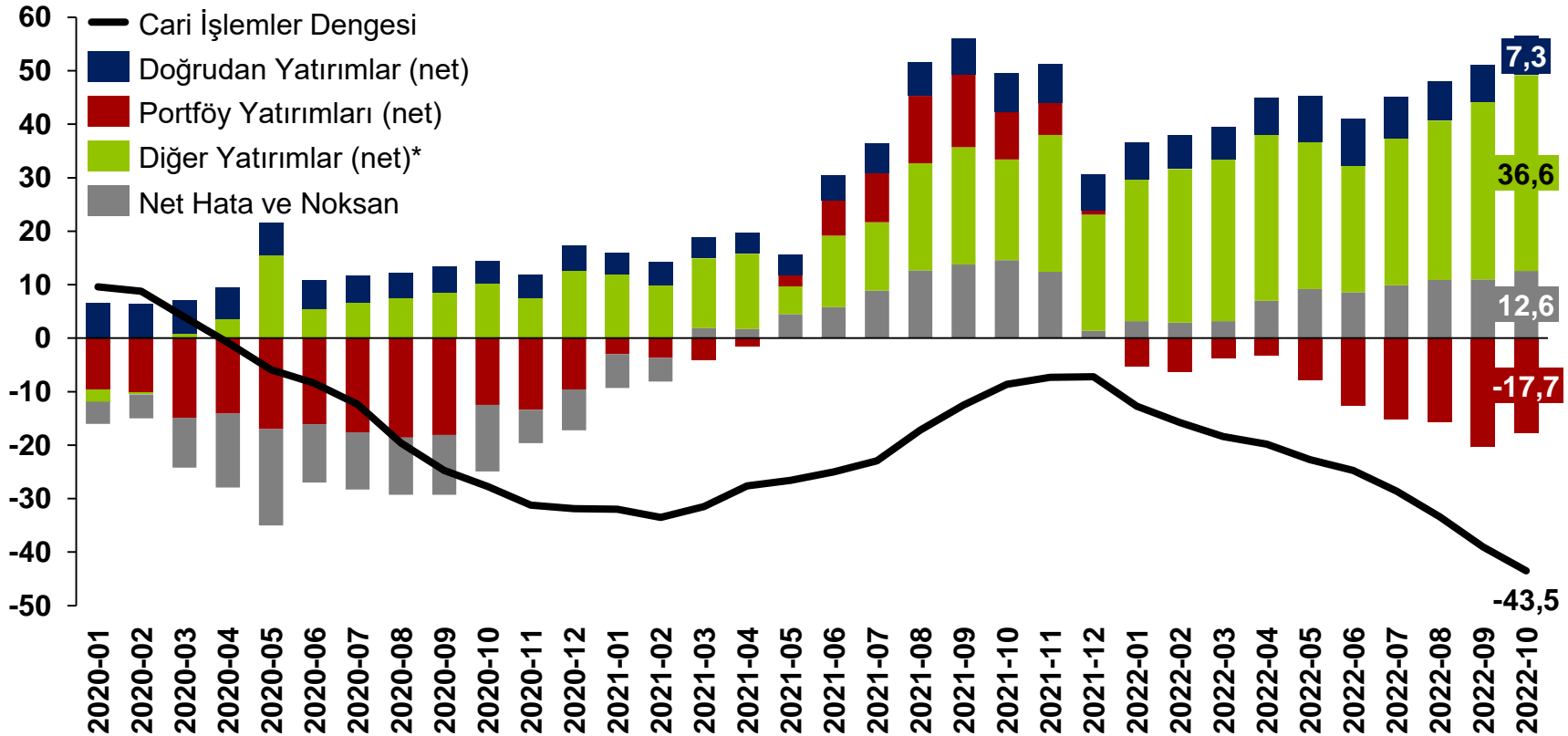
Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2020 – Ekim 2022

Portföy yatırımları kaynaklı sermaye çıkışları hız kesmiş, kaynağı henüz tespit edilemeyen sermaye girişleri (Net Hata ve Noksan) artmıştır.

Net Hata ve Noksan kalemi cari işlemler açığının %30'una yaklaşmıştır.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar)
Ocak 2020 - Ekim 2022

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

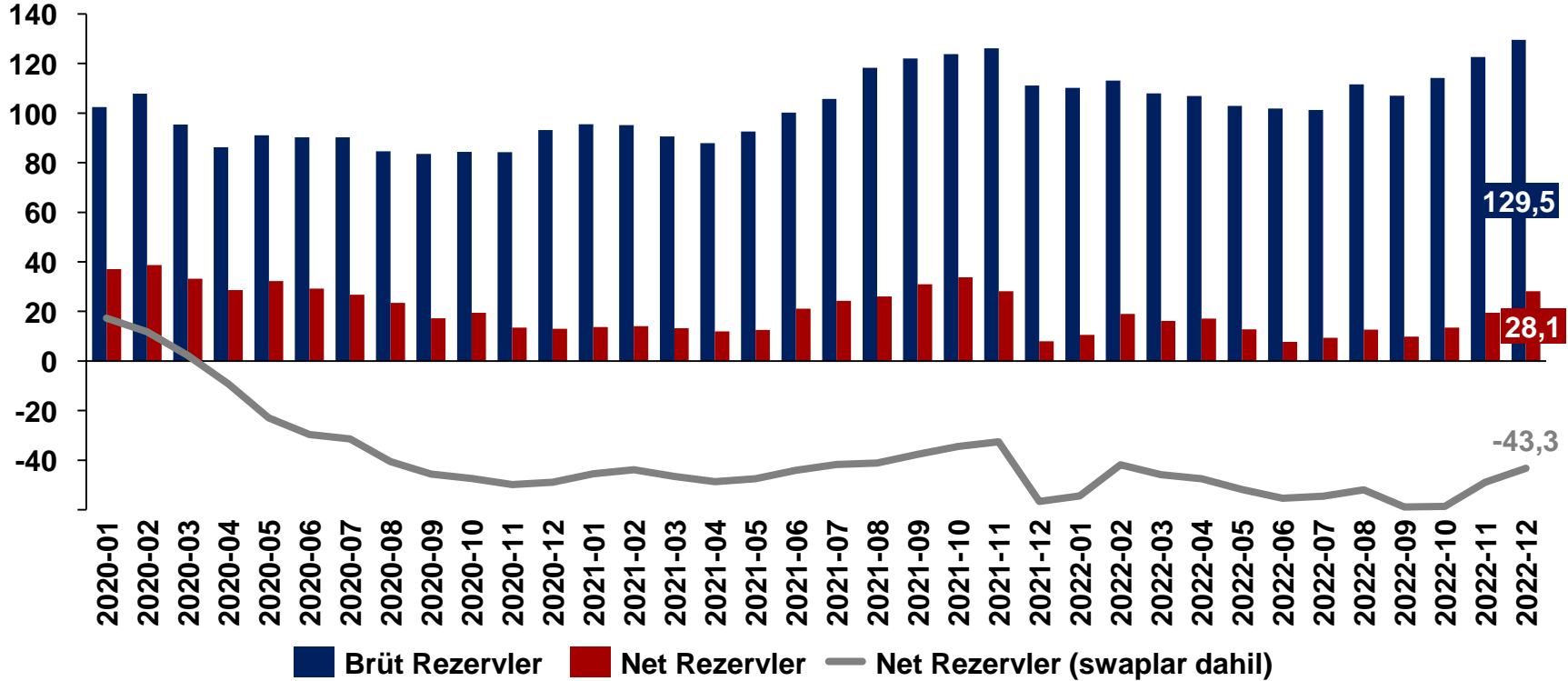
* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif ve mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Merkez Bankası brüt ve net rezervleri artmaktadır.

Net rezervler 28,1 milyar dolar ile 2021 Kasım'ından bu yana en yüksek seviyeye yükselmiştir.

Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2020 – Aralık 2022*

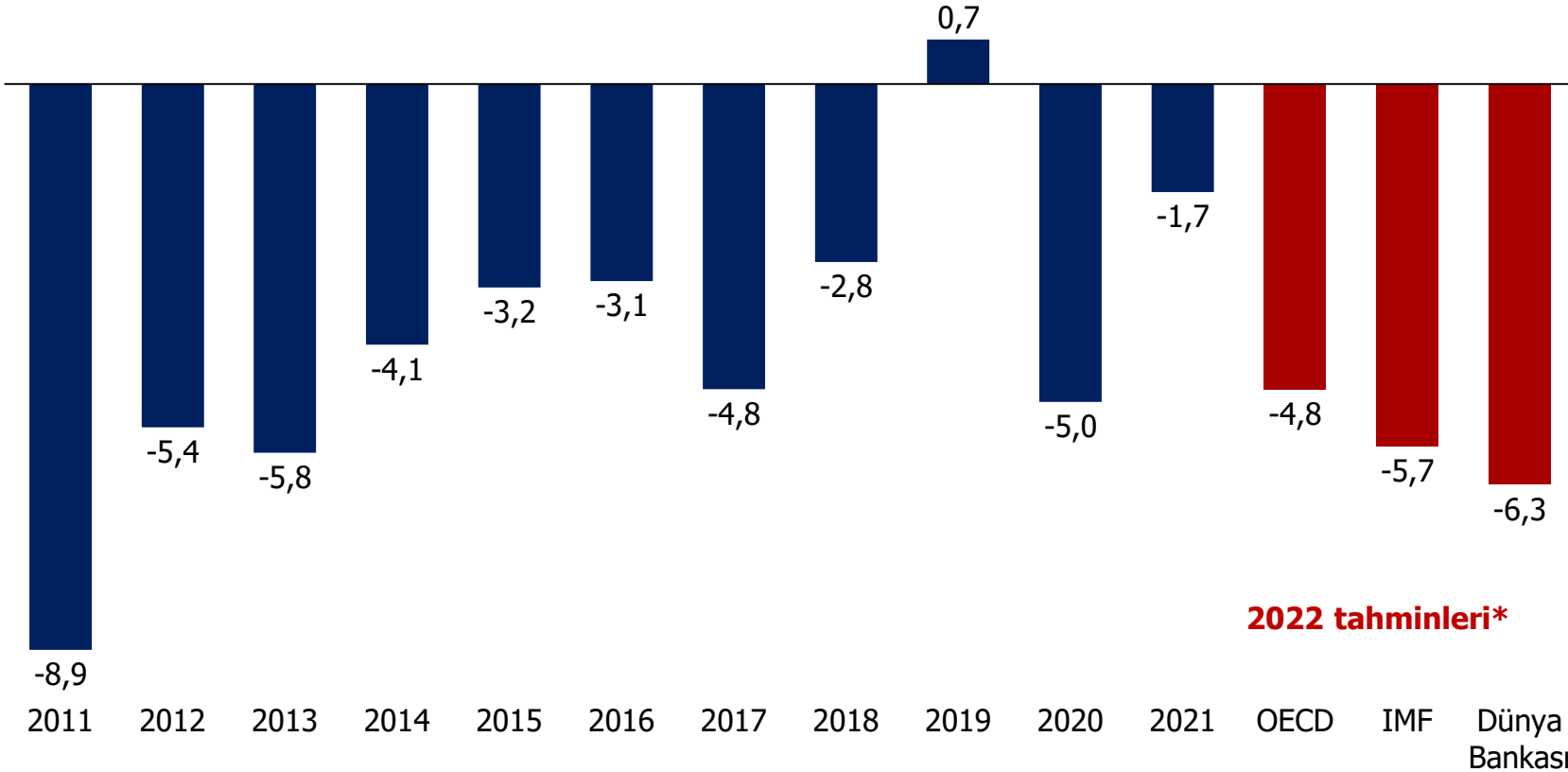

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 16 Aralık 2022 tarihi itibarıdır.

2022 yılı sonunda cari işlemler açığının artacağı tahmin edilmektedir.
Uluslararası kuruluşların cari açık /GSYİH tahminleri %4,8 - 6,3 aralığındadır.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2022

Kaynak: TÜİK, TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* IMF- Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu verileridir.

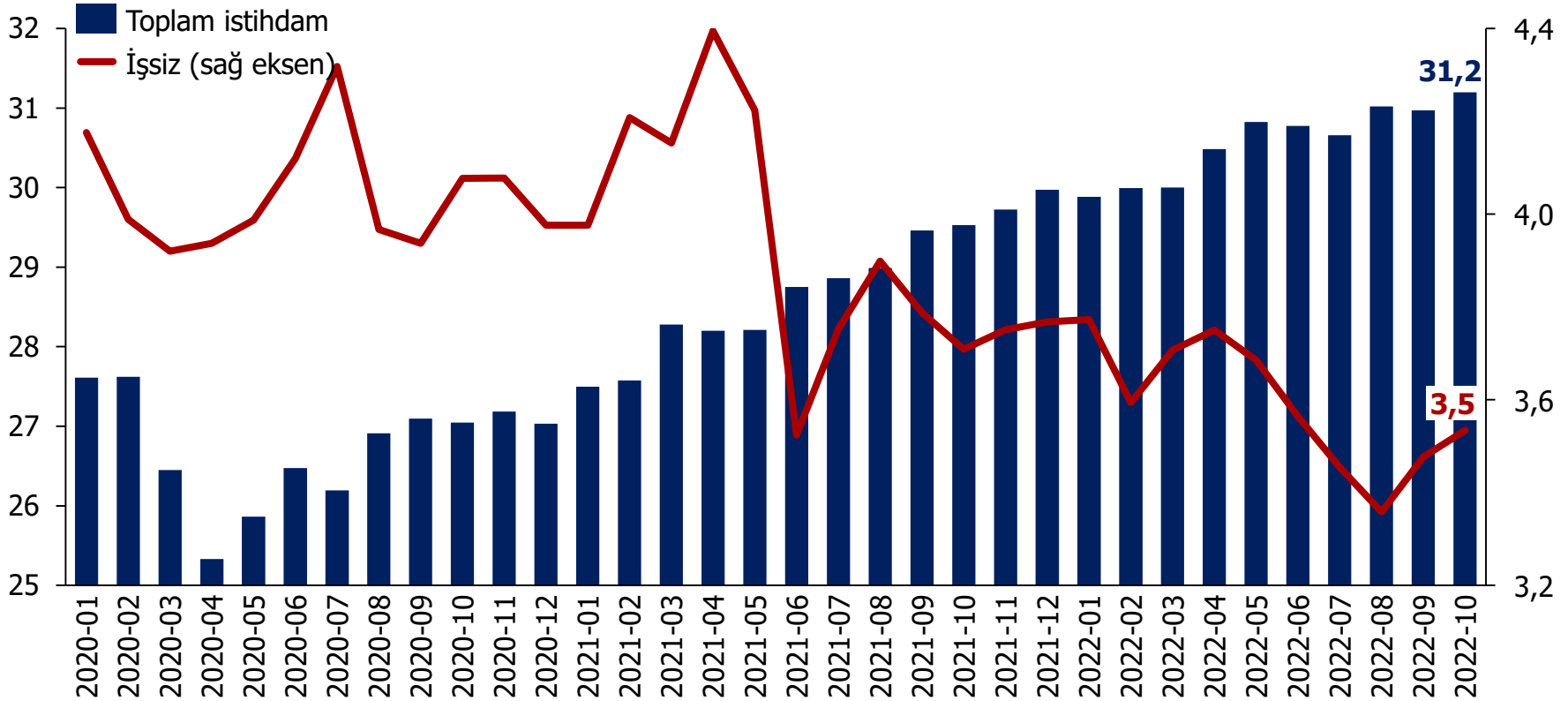
İstihdam ve İşsizlik

- Toplam istihdam ve işsiz sayıları
- İşgücüne katılım ve işsizlik oranları
- Kadın ve genç işsizlik oranları
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
  - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
  - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
  - Atıl işgücü oranı

Ekim ayında istihdam ve işsiz sayıları artmıştır.

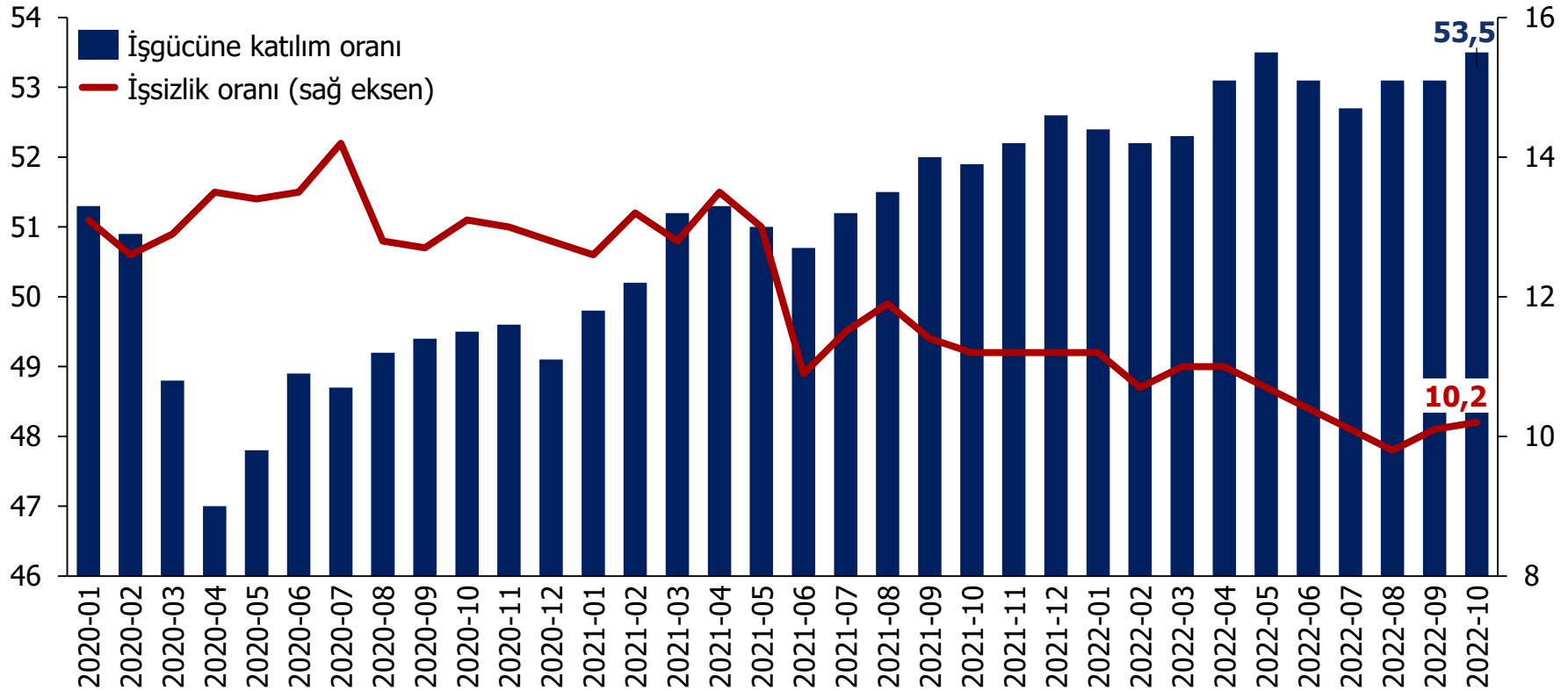
İstihdam bir önceki aya göre 229 bin, işsiz sayısı ise 57 bin artmıştır.

Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi) Ocak 2020 – Ekim 2022

Ekim ayında işsizlik oranı 0,1 puan artarak %10,2 olmuştur.
İşgücüne katılım oranı ise %53,5 düzeyi ile en yüksek seviyesindedir.

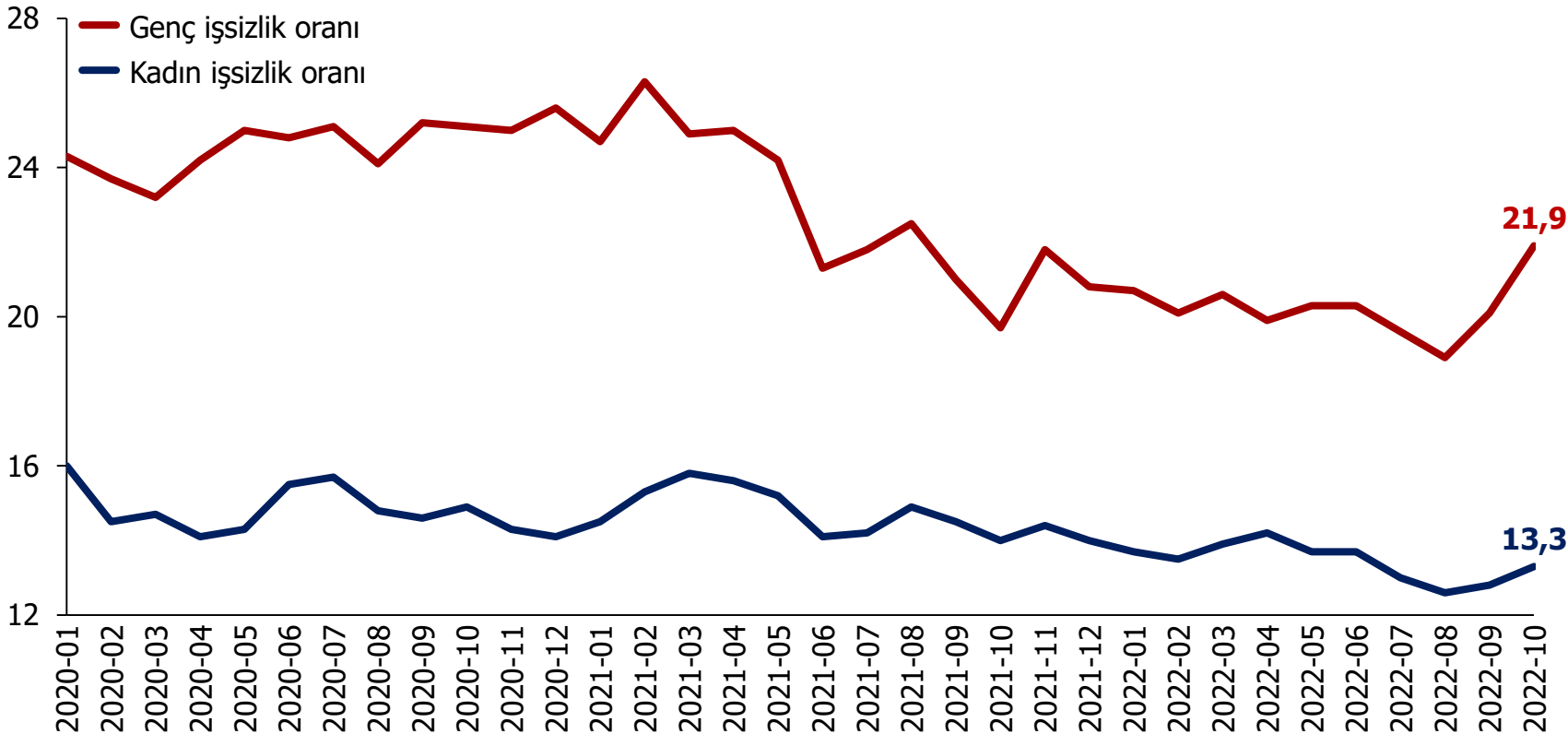
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Ekim 2022

Kadın ve genç işsizlik oranları da artmıştır.

Ekim ayında işsizlik oranları kadınlarda 0,5 puan, gençlerde ise 1,8 puan yükselmiştir.

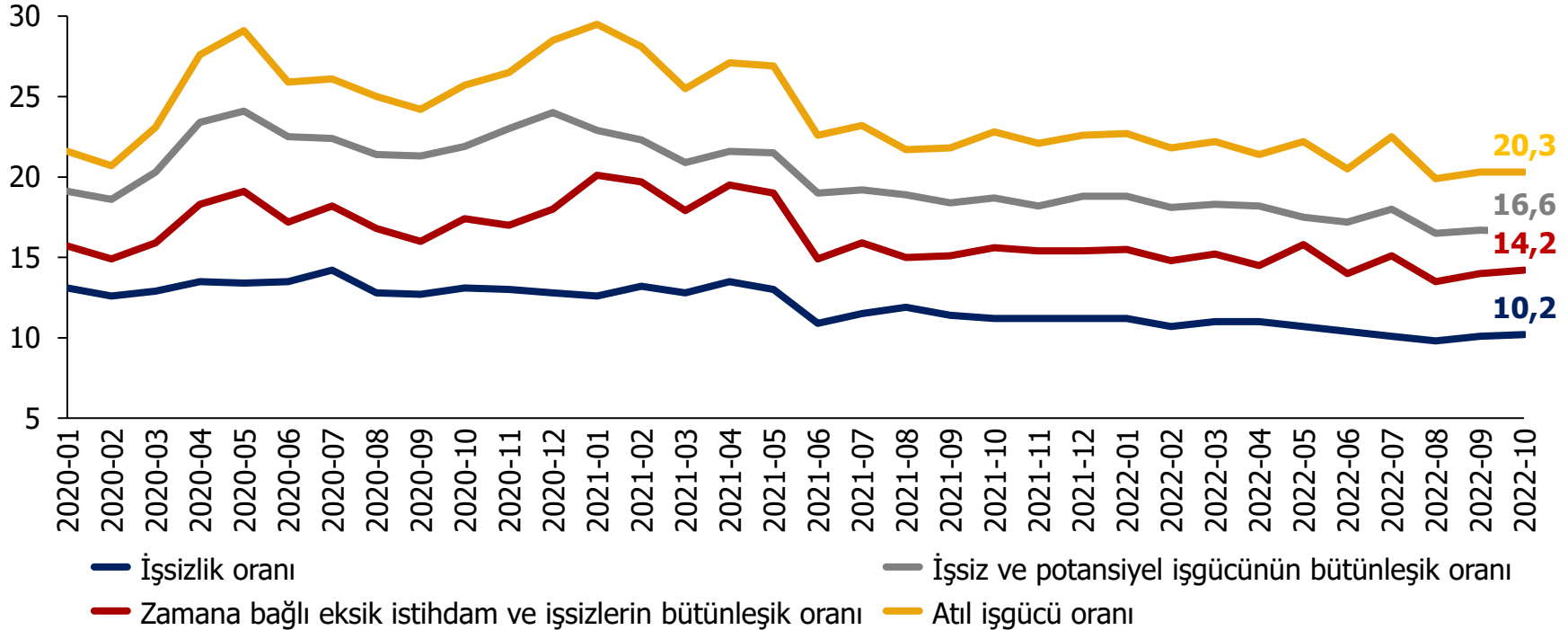
Genç ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Ekim 2022

Geniş tanımlı işsizlik göstergeleri yüksek seyrini korumaktadır.

Ekim ayında zamana bağlı eksik istihdam göstergesi bir önceki aya göre 0,2 puan artmış, atıl işgücü oranı ise yüzde 20,3 seviyesinde sabit kalmıştır.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2020 – Ekim 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.

Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

Kamu Maliyesi

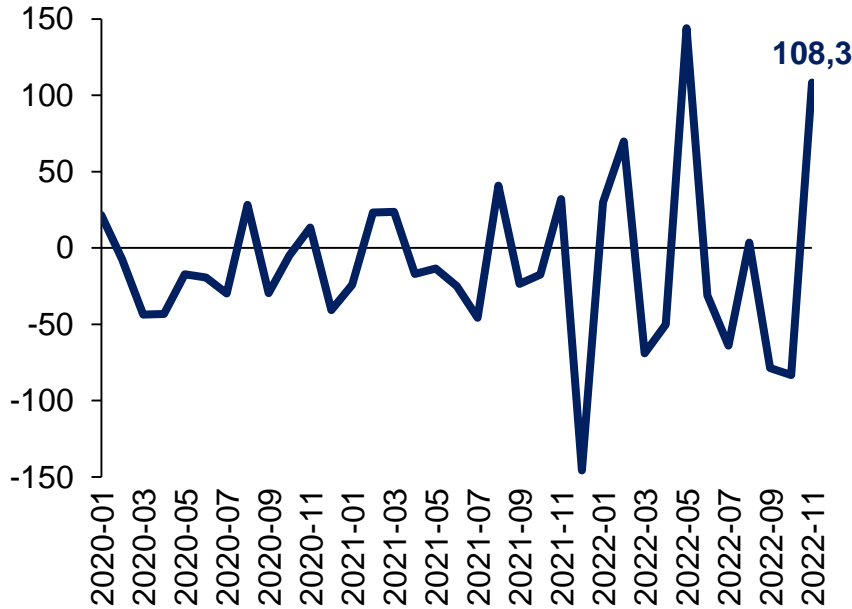
- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
  - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
  - Döviz cinsi borç stoku
  - Merkezi Yönetim borç stoku / GSYİH

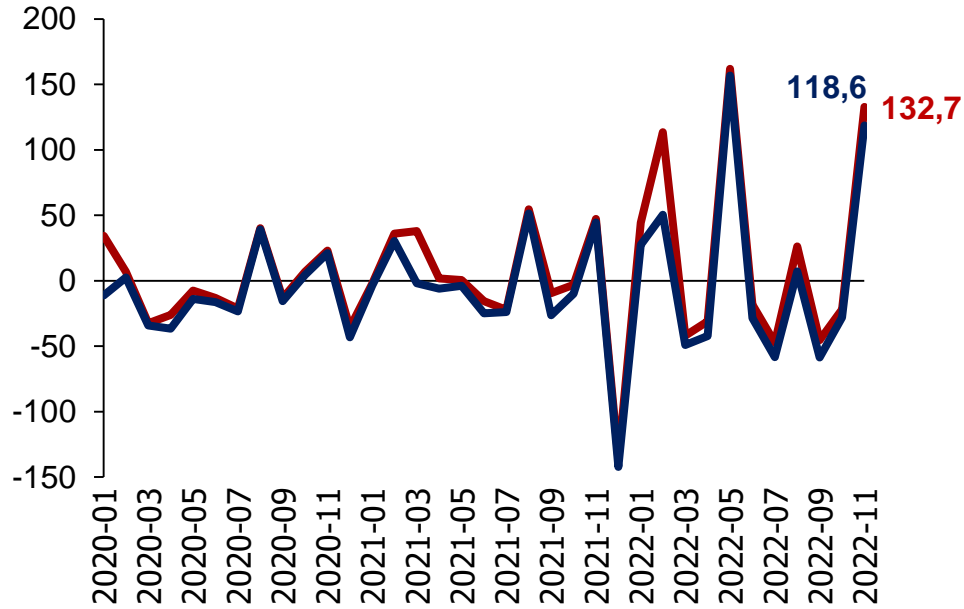
Kasım ayında Merkezi Yönetim bütçe fazlası 108,3 milyar TL düzeyindedir.
Program tanımlı faiz dışı dengede ise 118,6 milyar TL fazla kaydedilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2020 – Kasım 2022

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi

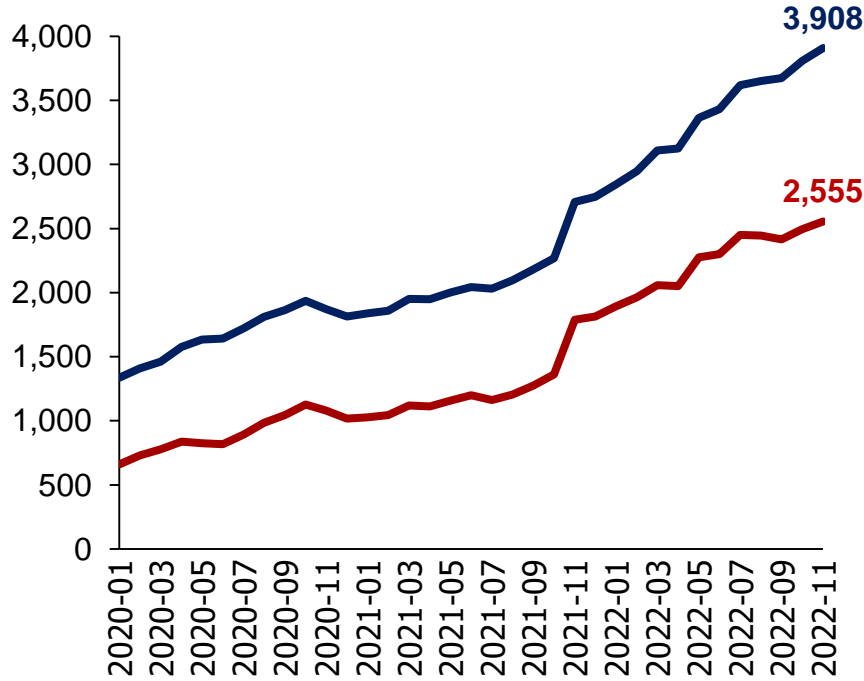
- Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi
- Merkezi Yönetim Program Tanımlı Faiz Dışı Denge

Kasım ayında Merkezi Yönetim borç stoku bir önceki aya göre %2,6 artarak 3,9 trilyon TL'ye yükselmiştir.

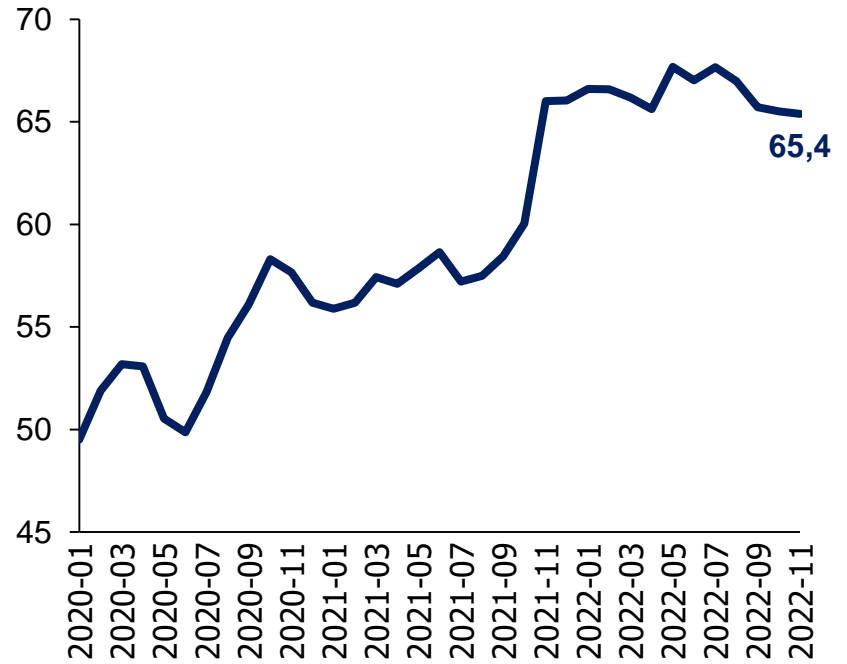
Borç stokunun %65,4'ü döviz cinsindedir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2020 – Kasım 2022)

Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar TL)

Döviz Cinsi Borç Stokunun Payı (%)

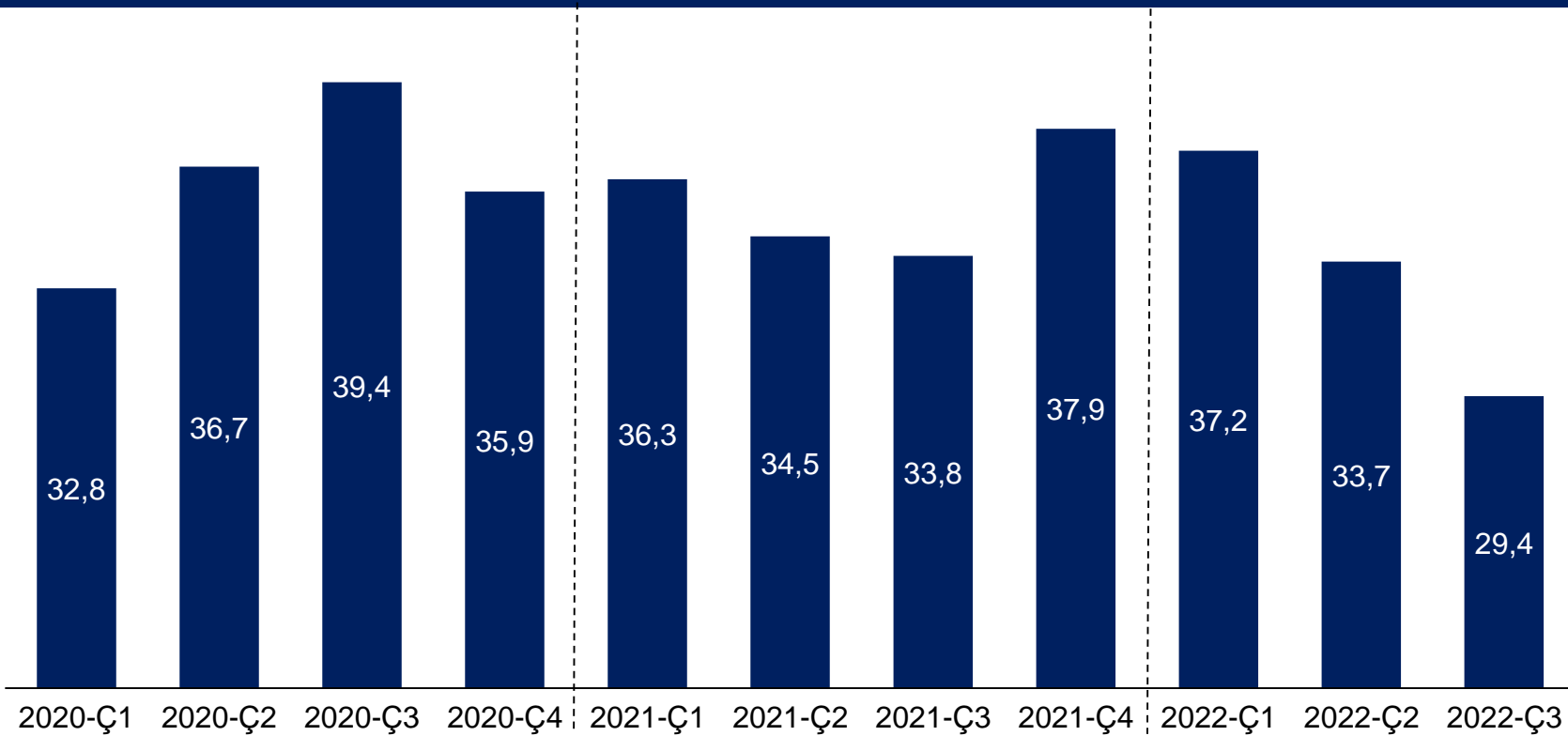
- Merkezi Yönetim Borç Stoku
- Merkezi Yönetim Döviz Cinsi Borç Stoku

2022 üçüncü çeyreği itibarıyla Merkezi Yönetim borç stoku/GSYİH oranı

%29,4'e gerilemiştir.

Milli gelirin enflasyon nedeniyle TL bazında yükselmesi, Merkezi Yönetim borç stokunun GSYİH oranını düşürmektedir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2020 Ç1 – 2022 Ç3

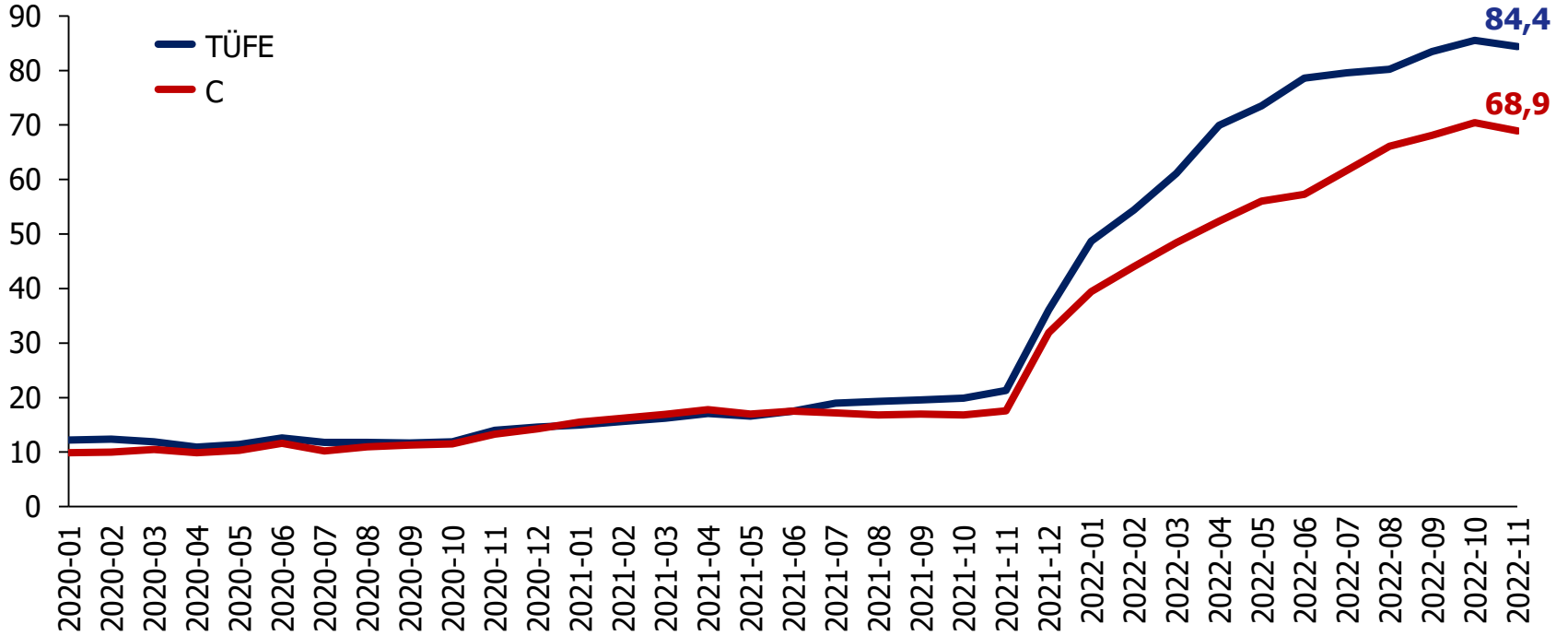
Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
  - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
  - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
  - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve imalat alt endeksi
  - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Kasım ayında tüketici enflasyonu 18 ay sonra ilk kez gerileyerek %84,4'e düşmüştür.

Temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksinin yıllık değişimi de %68,9 olmuştur.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %) Ocak 2020 – Kasım 2022

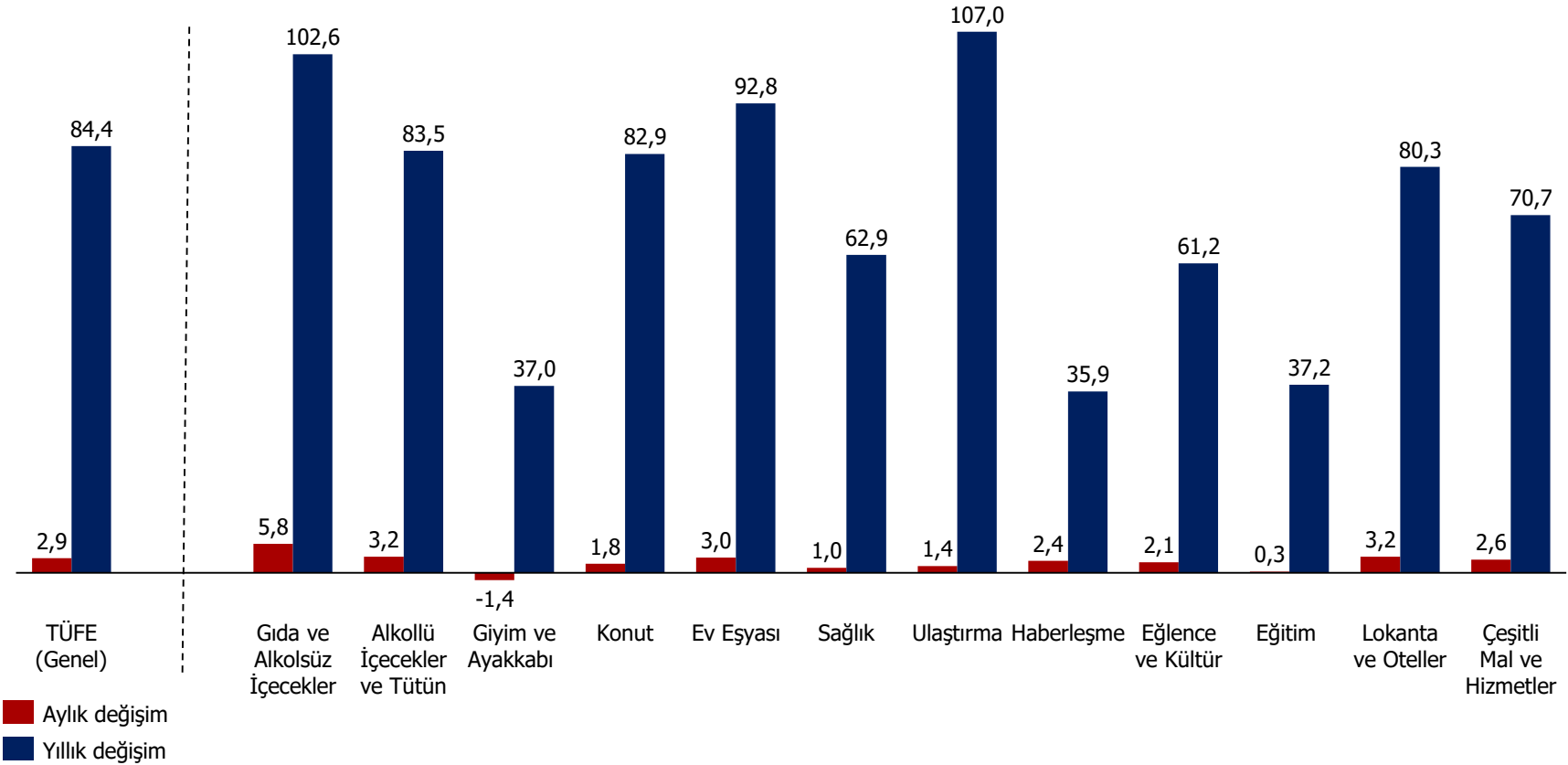

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

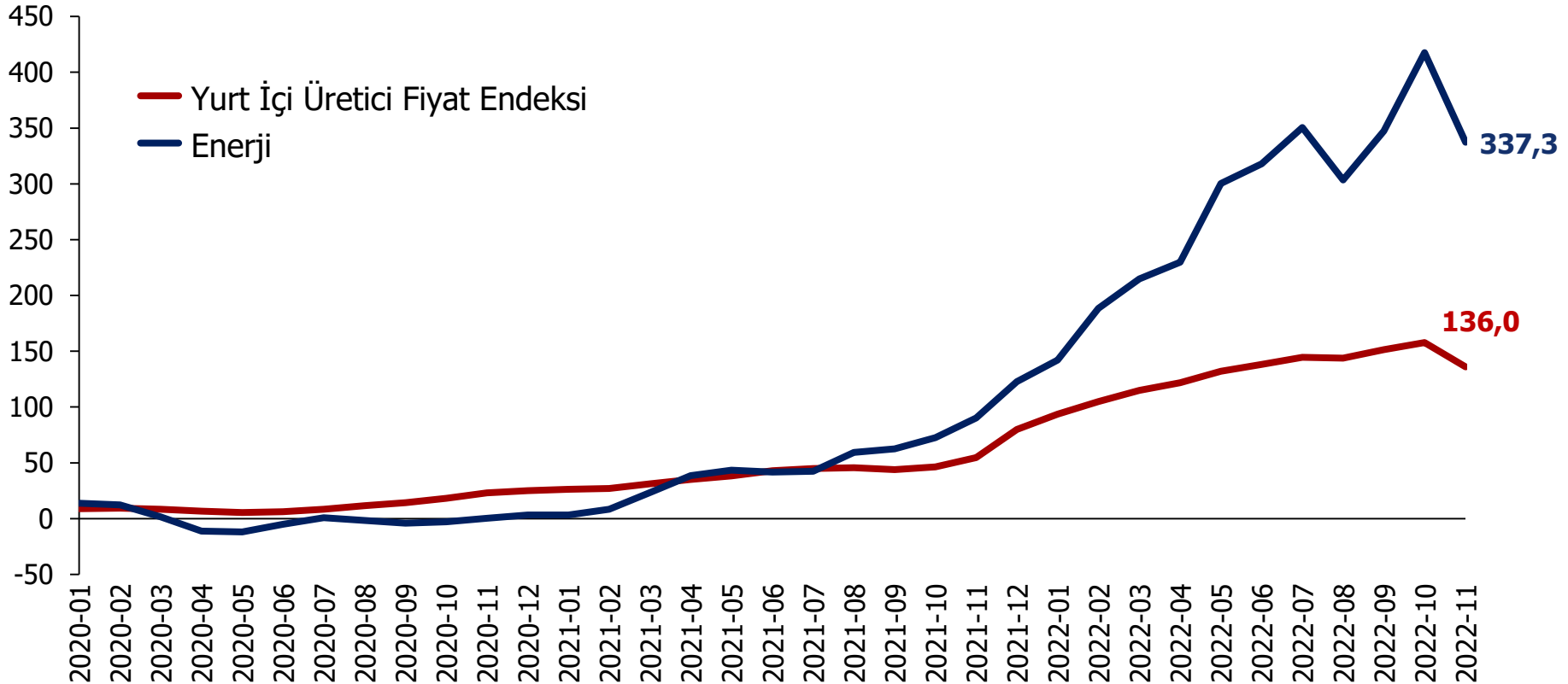
Kasım ayında aylık tüketici enflasyon oranı %2,9'dur; en yüksek fiyat artışı %5,8 ile gıda ve alkolsüz içecekler grubunda gerçekleşmiştir.
En yüksek yıllık artışlar temel ihtiyaç gruplarında olup %100'ün üzerindedir.

TÜFE ve alt kalemler (%) Kasım 2022

Kasım ayında yurt içi üretici enflasyon oranı %136'ya gerilemiştir.
Enerji maliyetlerindeki yüksek artışlar sürmektedir.

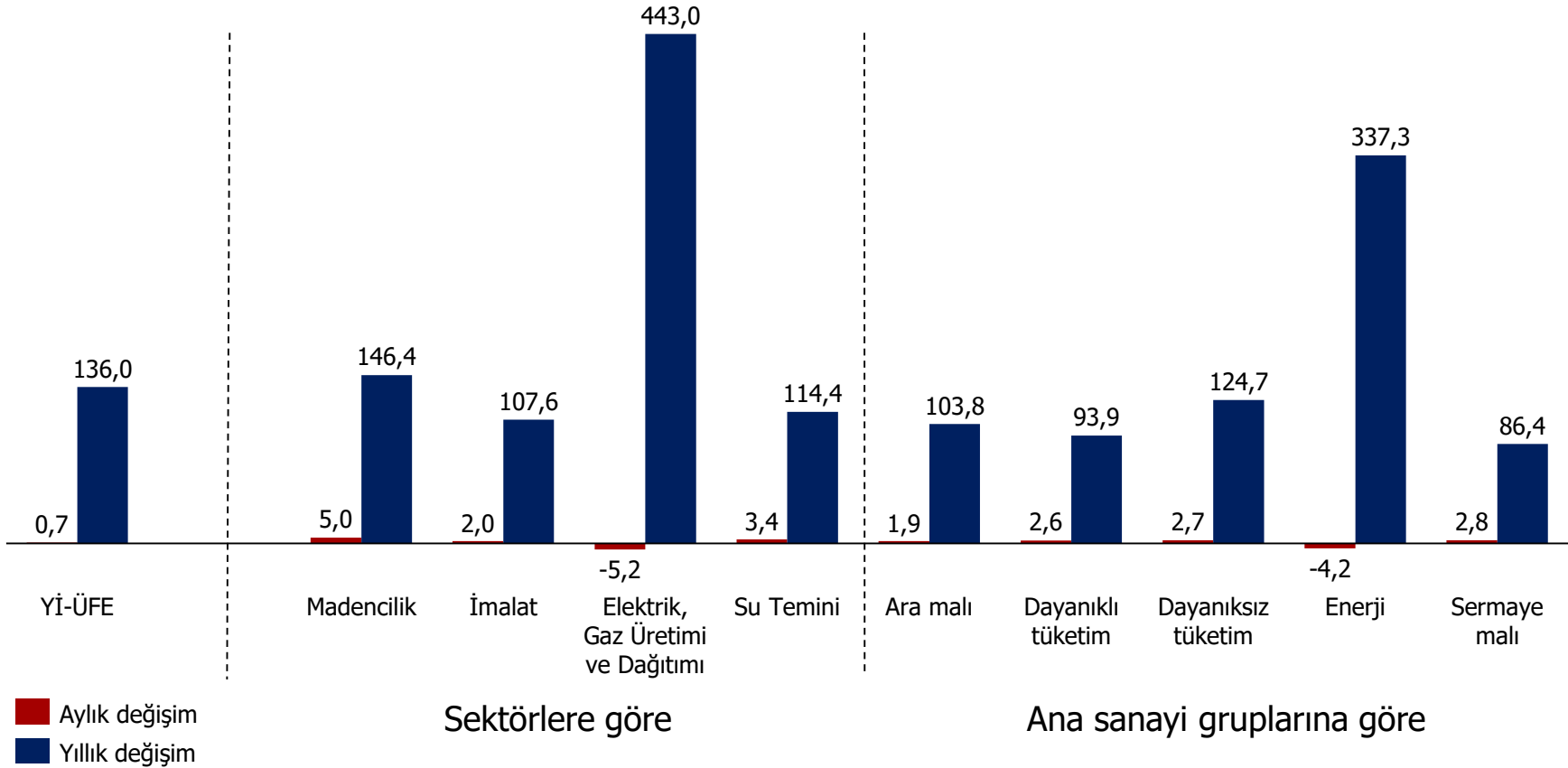
Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2020 - Kasım 2022

Kasım ayında aylık üretici enflasyon oranı %5'tir; aylık enflasyon enerjide %5,2, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %4,2 gerilemiştir.

En yüksek yıllık fiyat artışları %443 ile enerji sektörü ve %337,3 ile elektrik, gaz üretimi ve dağıtımındadır.

Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Kasım 2022

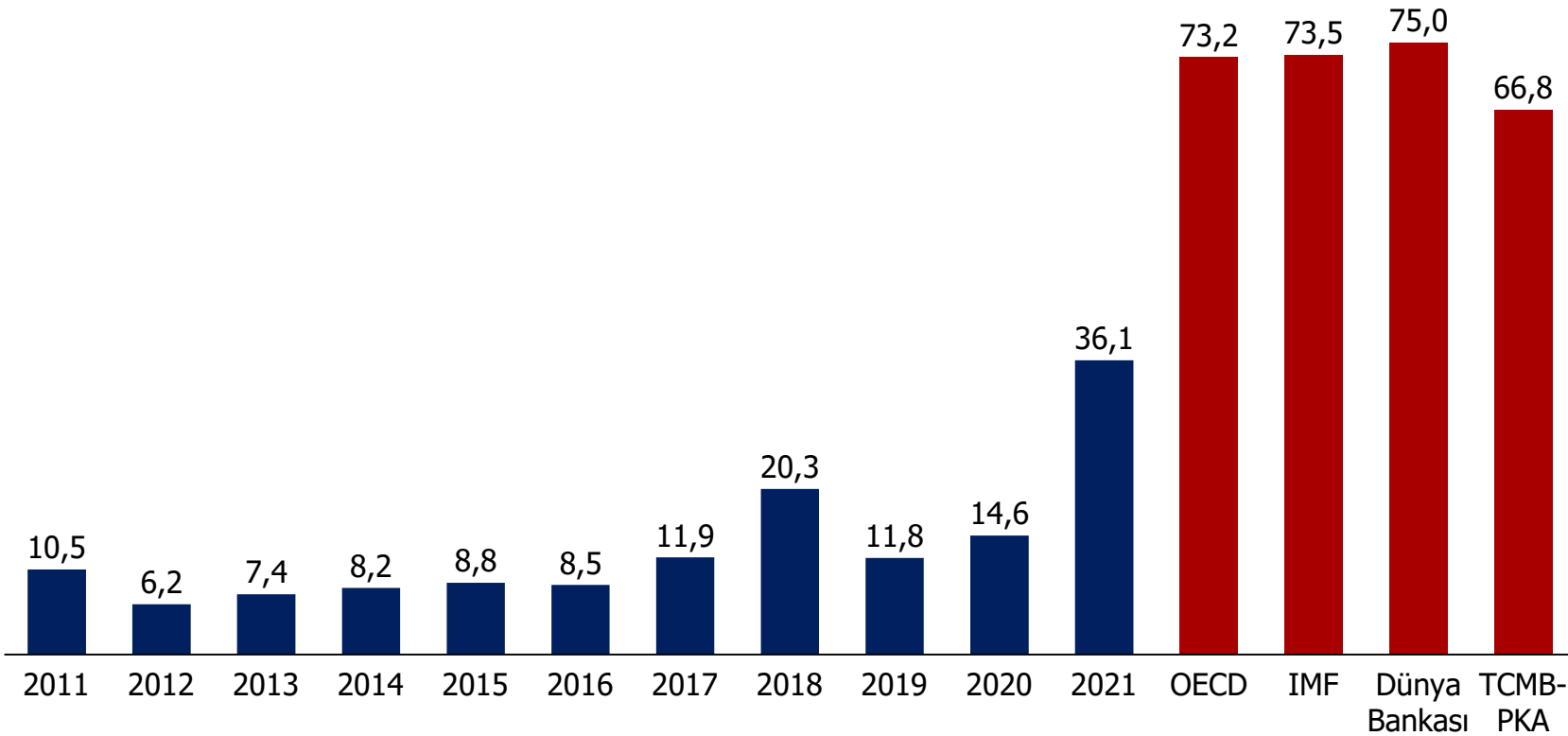

Enflasyonun 2022 yıl sonunda baz etkisinin katkısıyla gerilemesi beklenirken, yüksek seviyesini koruyacağı tahmin edilmektedir.

Yıl sonu tüketici enflasyonu tahminleri %66,8 - 75,0 aralığındadır.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2022

2022 tahminleri*

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

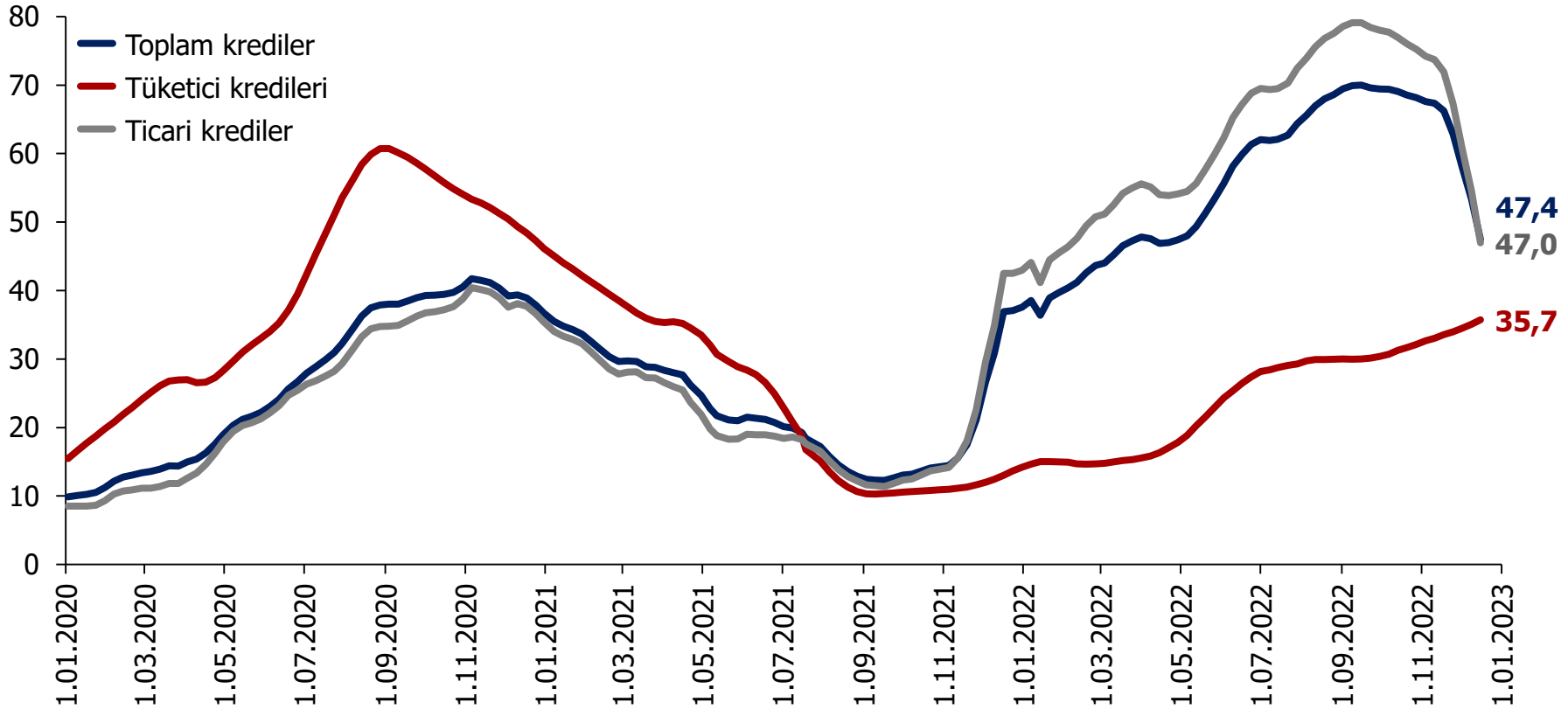
* IMF- Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Kasım 2022 Ekonomik Görünüm Raporu, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB - Aralık 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
  - Kredi büyüme hızları
  - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
  - Takipteki alacaklar
  - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
  - Toplam mevduat
  - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
  - Ticari kredi ve mevduat faizi
  - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında artışlar ticari krediler kaynaklı olarak hız kesmektedir.
Ticari kredilerin yıllık artış oranı %47'ye inerken, tüketici kredilerindeki artış %35,7 olmuştur.

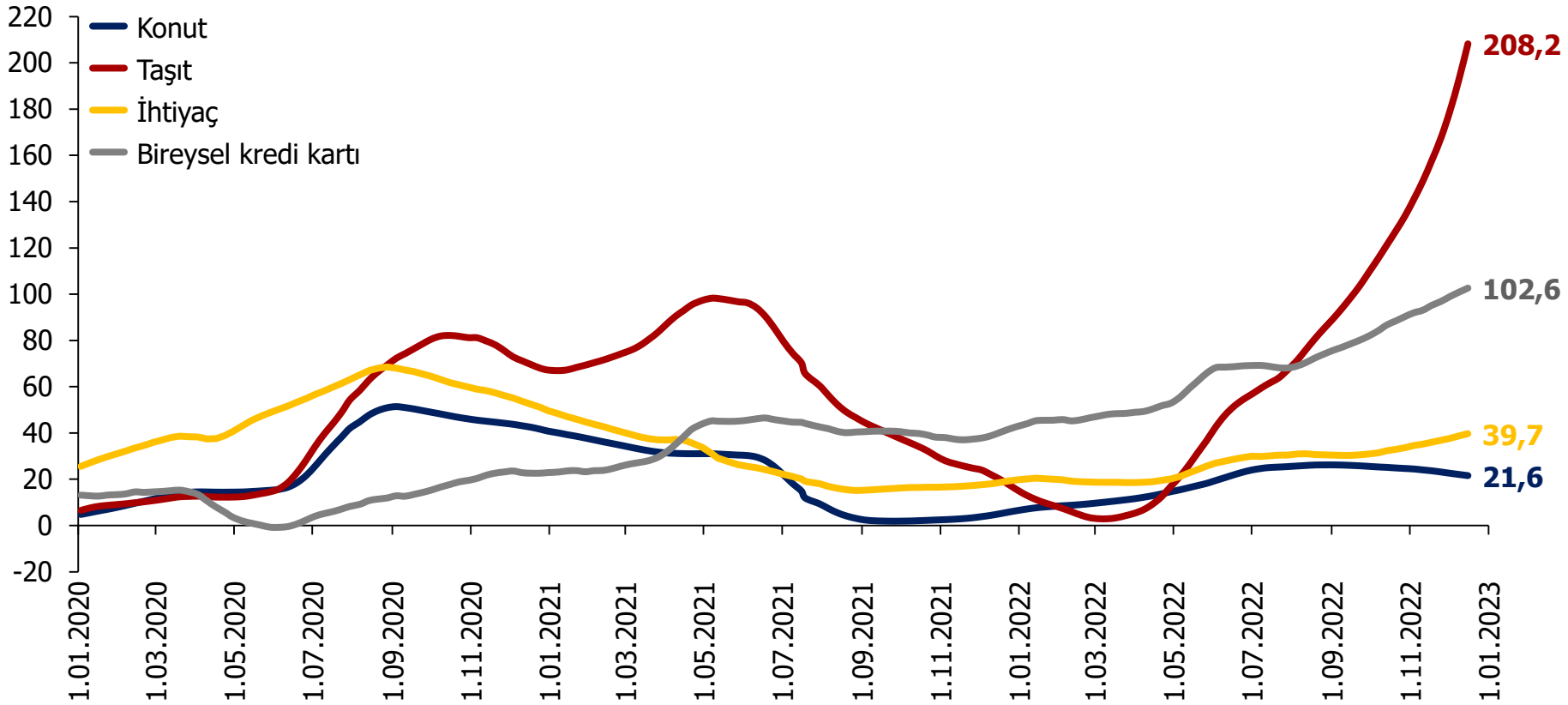
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %) 3 Ocak 2020 – 16 Aralık 2022

Taşıt kredilerinde yüksek artışlar devam etmektedir; yıllık artış oranı %200'ü aşmıştır.

İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %39,7, konut kredilerinde ise %21,6 olmuştur.

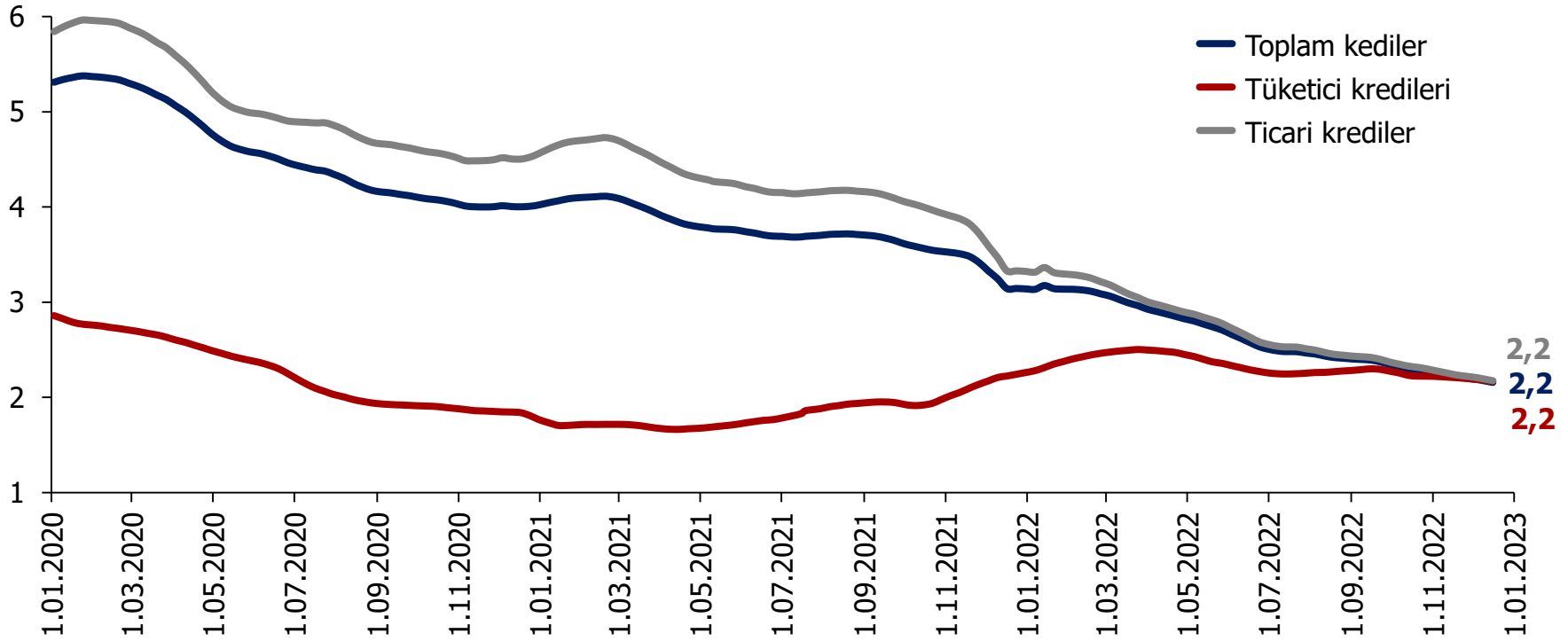
Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim) 3 Ocak 2020 – 16 Aralık 2022

Takipteki alacaklar oranı gerilemektedir.

Aralık ayı itibarıyla takipteki alacaklar oranı ticari ve tüketici kredilerinde %2,2'dir.

Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 16 Aralık 2022

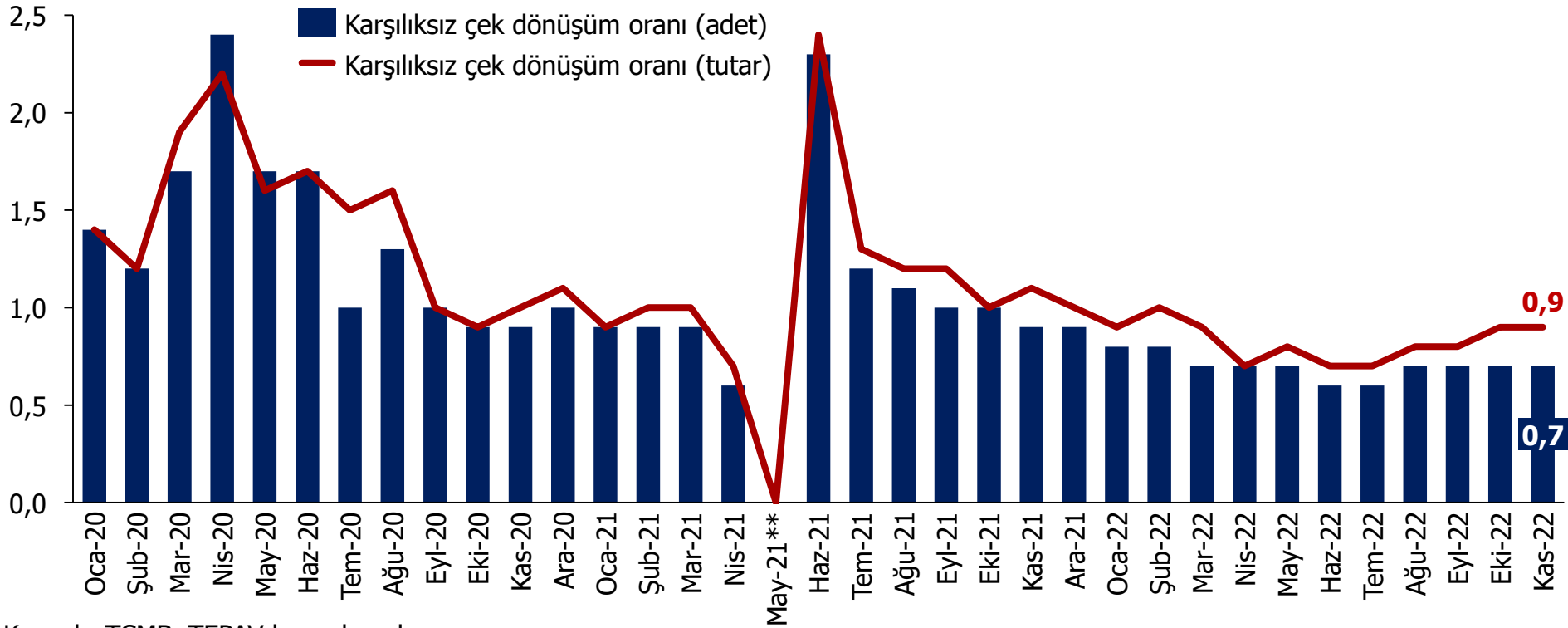
Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

**BDDK, salgınının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Kasım ayında karşılıksız çeklerin dönüşüm oranı aynı kalmıştır.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %0,9, adet olarak %0,7 seviyesindedir.

Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2020 – Kasım 2022

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.

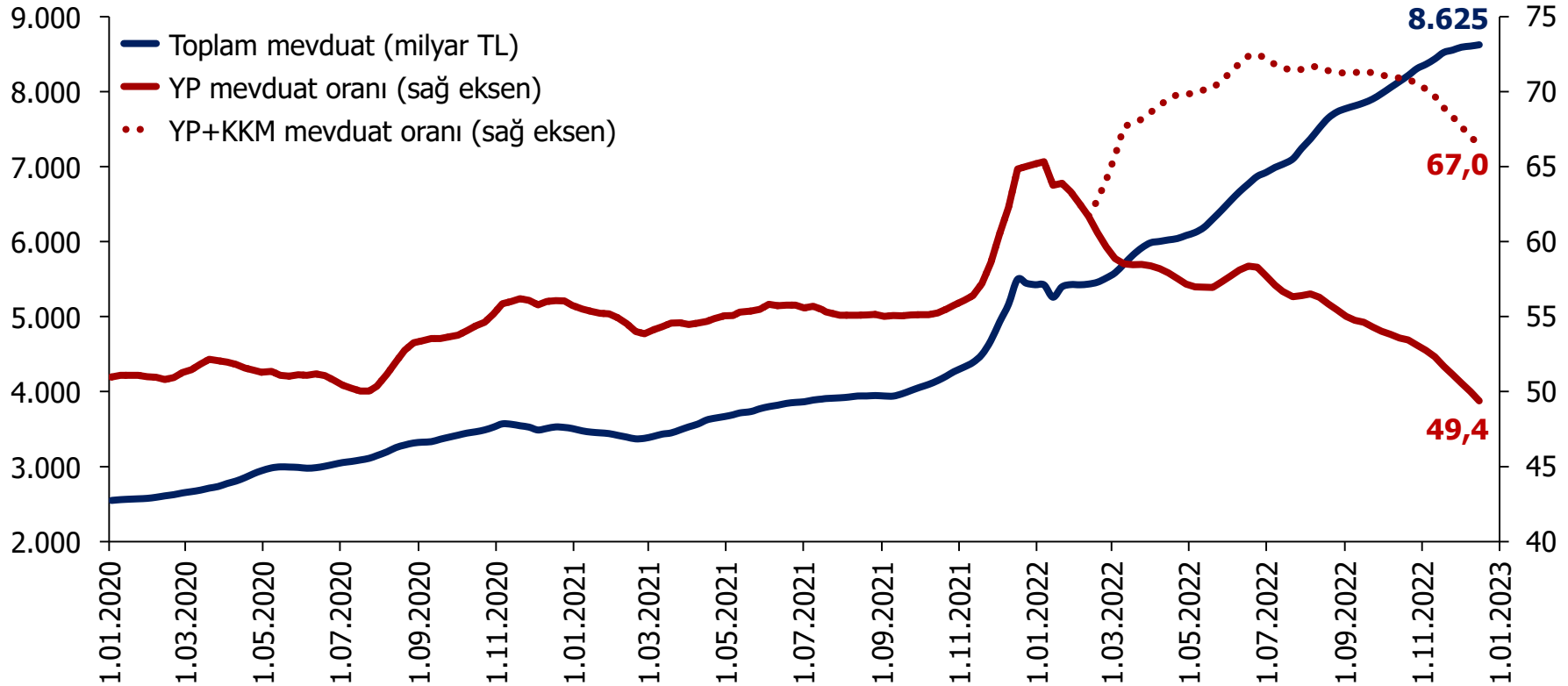
** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm>

Aralık ayı itibarıyla toplam mevduatlar 8,6 trilyon TL'yi aşmıştır.

Mevduat dolarizasyon oranı %50'nin altına gerilemiştir ancak, Kur Korunmalı Mevduatlar (KKM) dahil edildiğinde %67'dir.

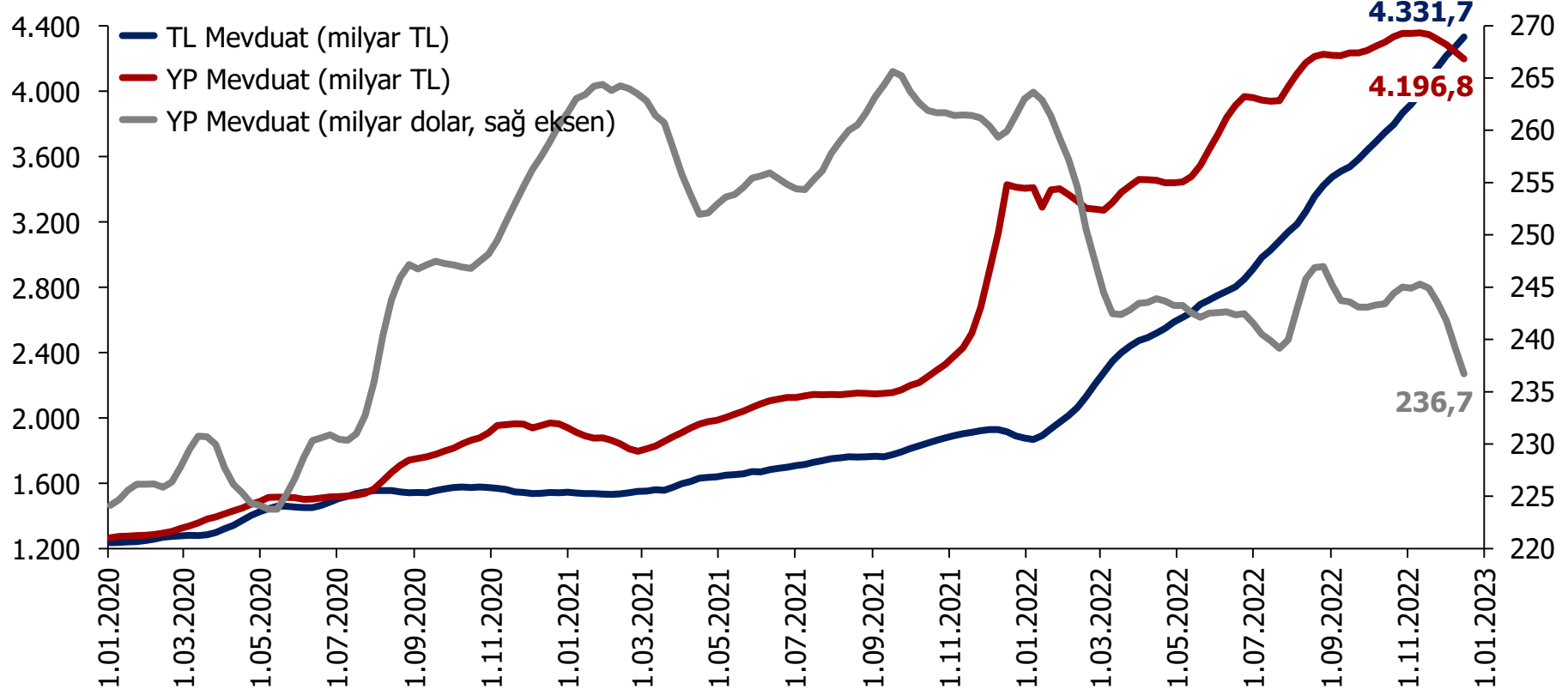
Toplam mevduat tutarı (milyar TL) ve dövizle endeksli mevduatların oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 16 Aralık 2022

Yabancı para mevduatlar gerilemektedir.

Son dört haftada yabancı para mevduatlar yaklaşık 8,2 milyar dolar azalırken, TL karşılığı %3,4 azalmıştır.

TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 3 Ocak 2020 – 16 Aralık 2022

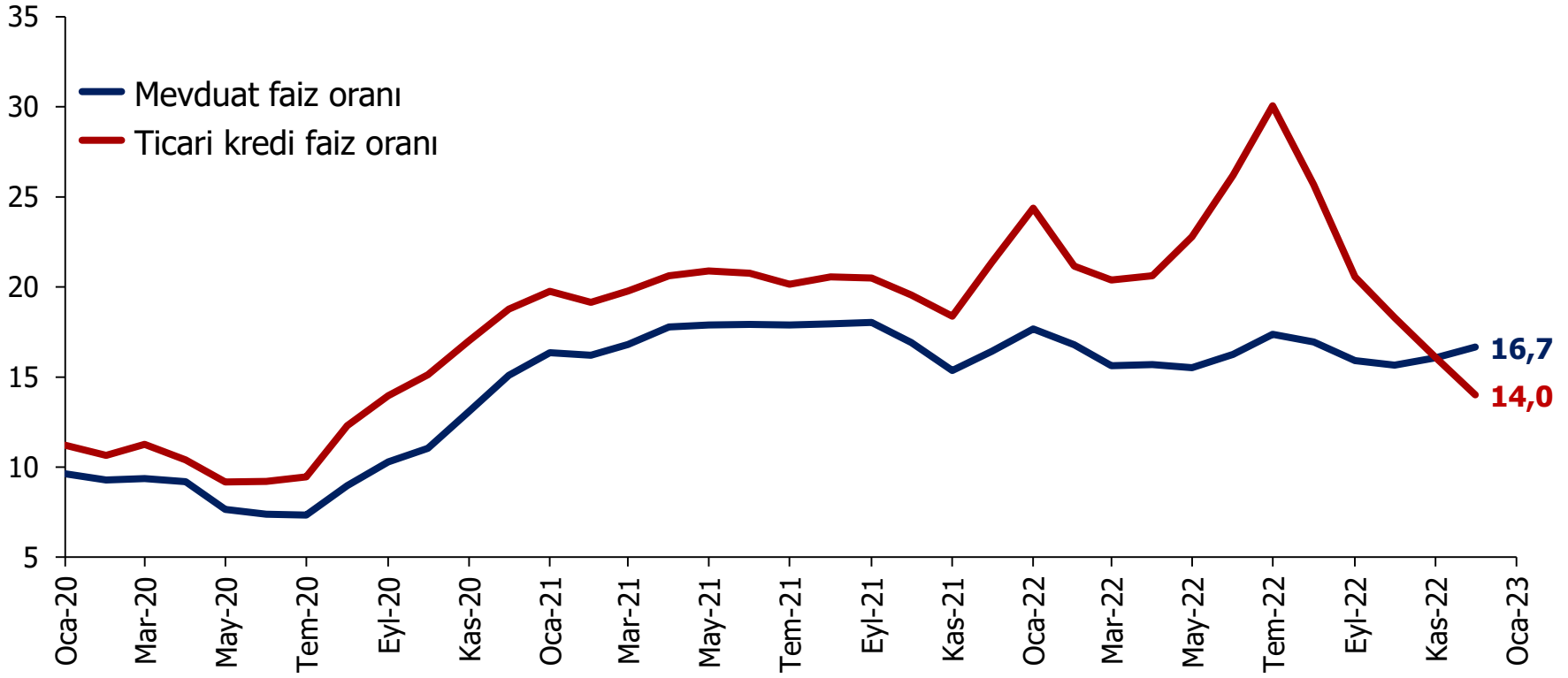

Ticari kredi faizlerinde gerileme devam ederken, mevduat faizlerindeki artış sınırlıdır.

Aralık ayı itibarıyla kredi faizleri %14, mevduat faizleri ise %16,7 düzeyindedir.

Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2020 – Aralık 2022**

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

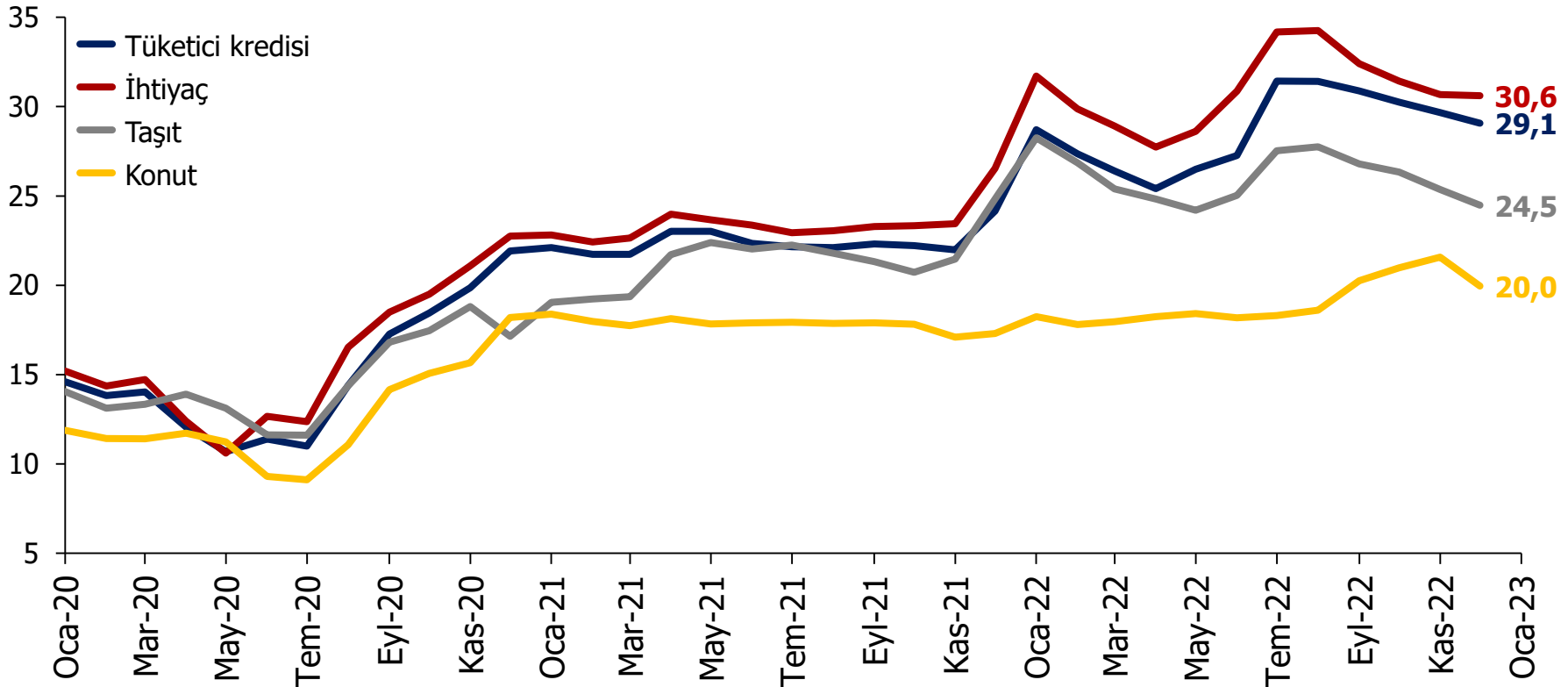
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.

** 16 Aralık 2022 tarihi itibarıyladır.

Konut ve taşıt kredilerinde faiz oranları gerilerken, ihtiyaç kredilerinde değişim gözlenmemektedir.

Aralık ayı itibarıyla faizler ihtiyaç kredilerinde %30,6, taşıt kredilerinde %24,5, konut kredilerinde ise %20'dir.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2019 – Aralık 2022*

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 16 Aralık 2022 tarihi itibarıdır.

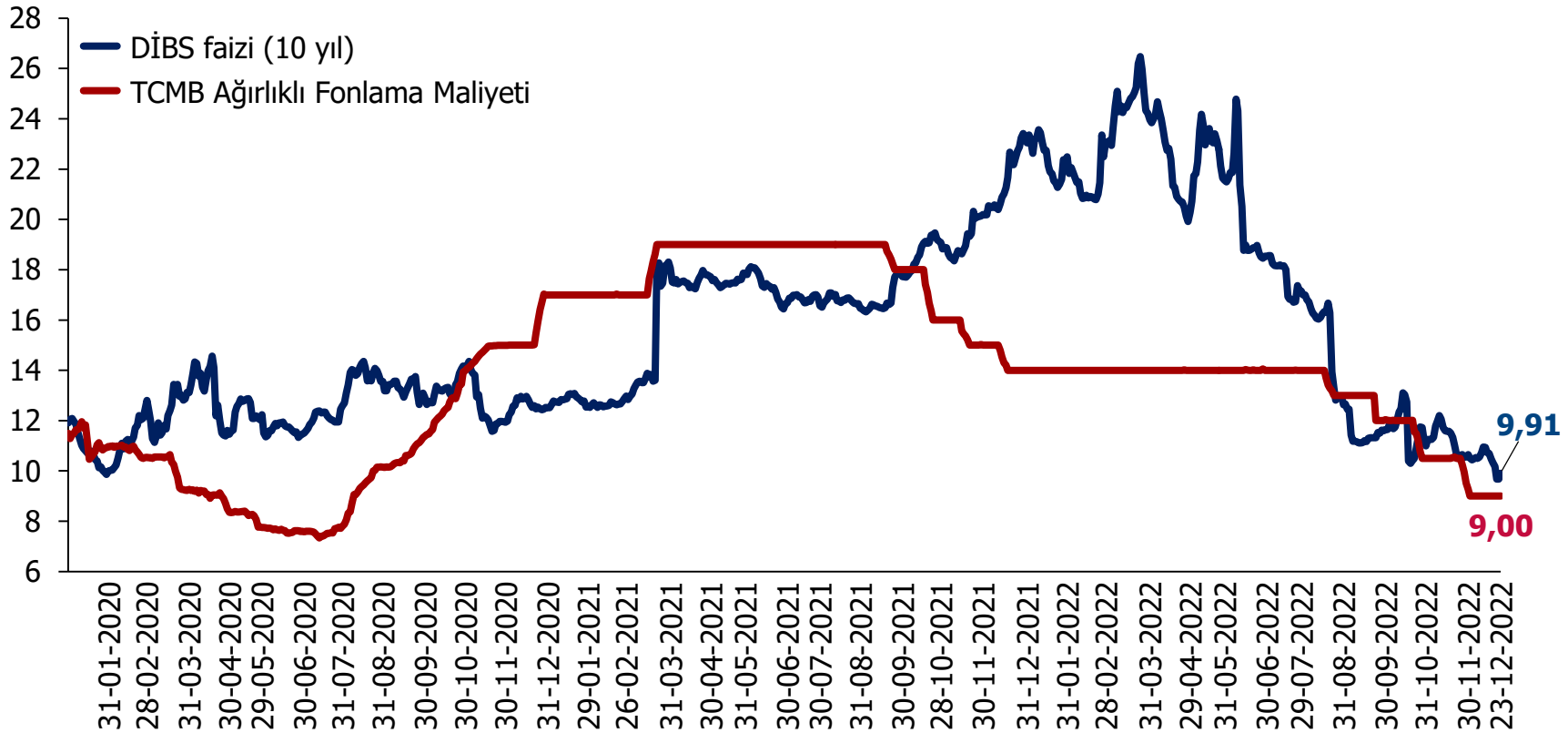
Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Merkez Bankası ağırlıklı fonlama maliyeti %9,0 seviyesindedir.

Kasım ayı Para Politikası Kurulu toplantısında politika faiz oranı tek haneye düşürülmüş, Aralık ayında bu seviyede sabit tutulmuştur.

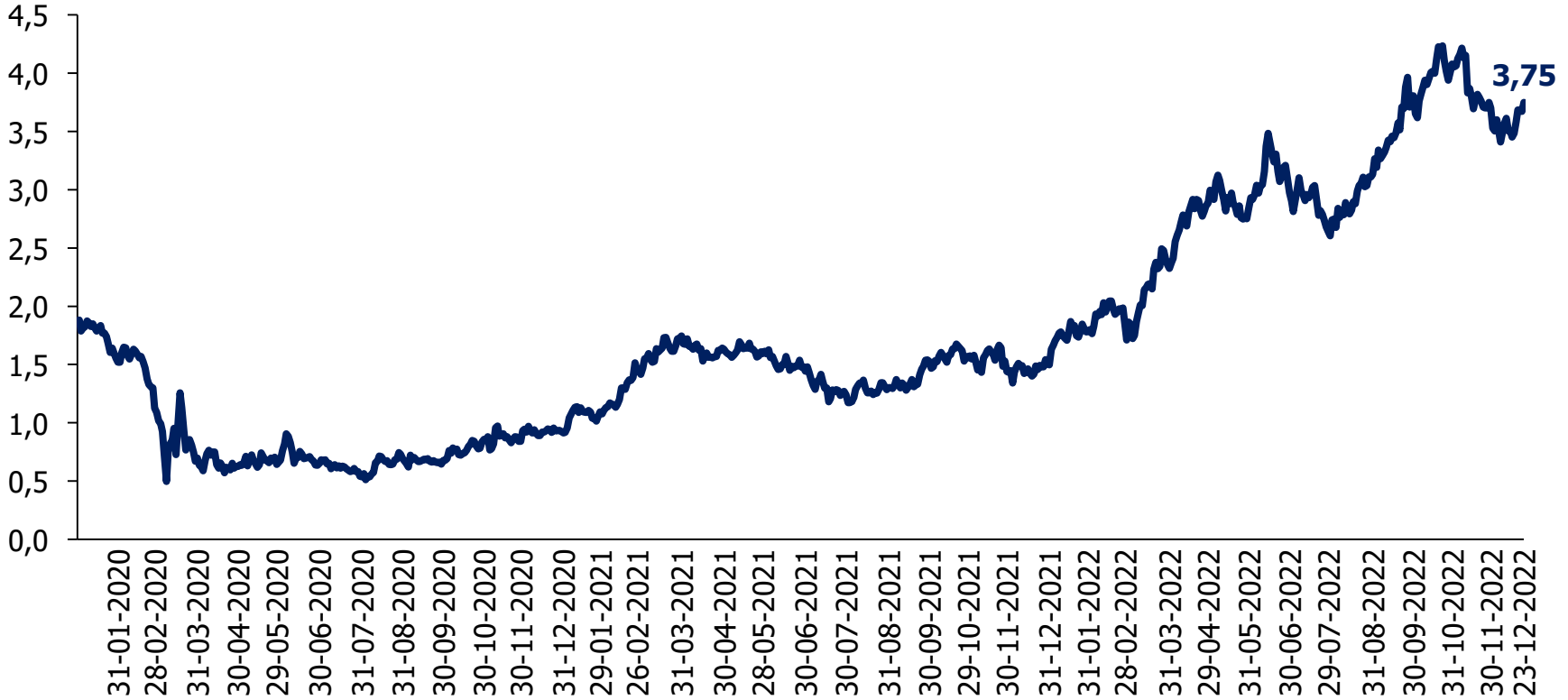
TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 26 Aralık 2022

ABD para politikasında sıkılaşma devam etmektedir.

ABD 10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Aralık ayı itibarıyla %3,75'tir.

Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 26 Aralık 2022

Türkiye'nin risklilik göstergesi son 8 ayın en düşük düzeylerine gerilemiştir.
Kredi temerrüt takas (CDS) oranı ile ölçülen risklilik göstergesi Aralık ayı itibarıyla 512 seviyesindedir.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2020 – 26 Aralık 2022

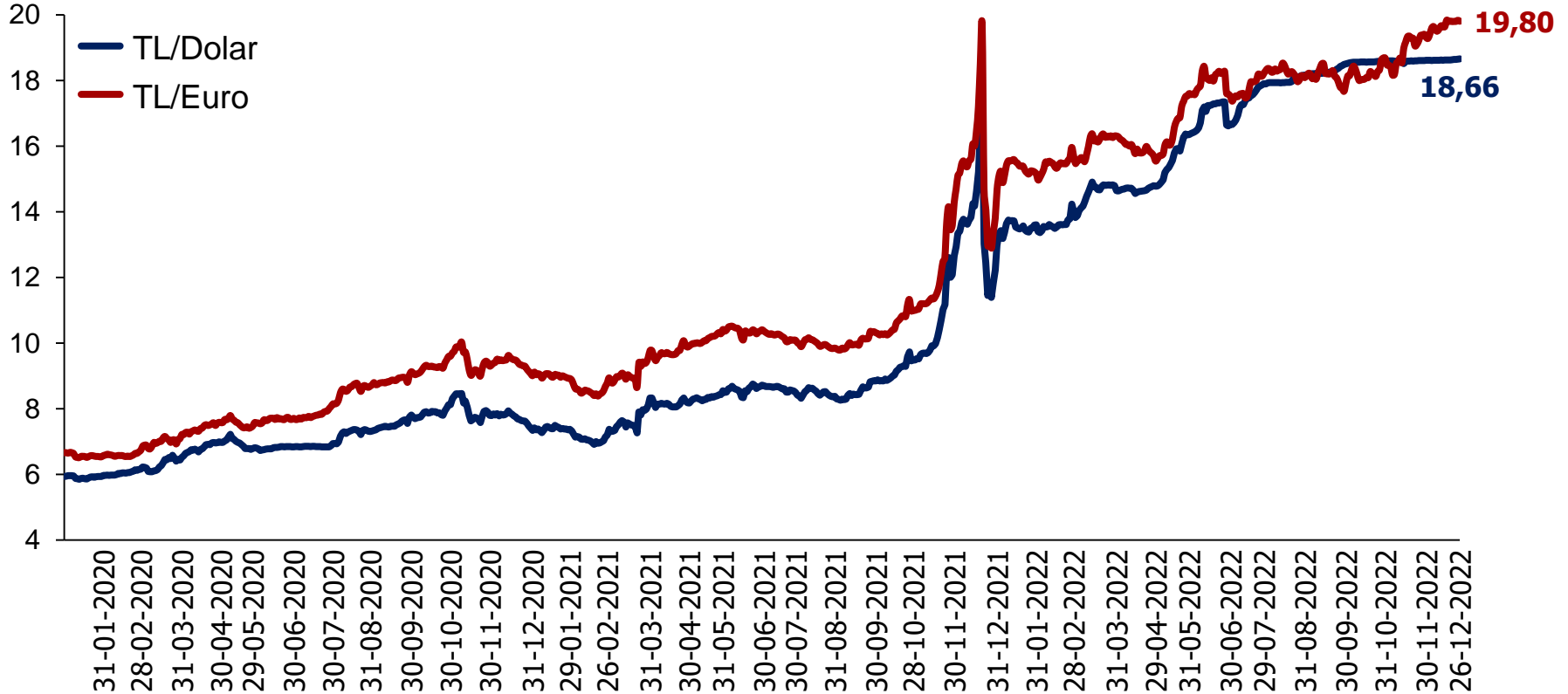
Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Türk lirasının dolar karşısında değeri korunurken, Euro karşısında değer kaybı sürmektedir.

Döviz kurlarının seyrinde Euro/dolar paritesinin Euro lehine değişimi etkili olmaktadır.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2020 – 26 Aralık 2022

TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

- Enflasyon beklentileri
  - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
  - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
  - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
  - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
  - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
  - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
  - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
  - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

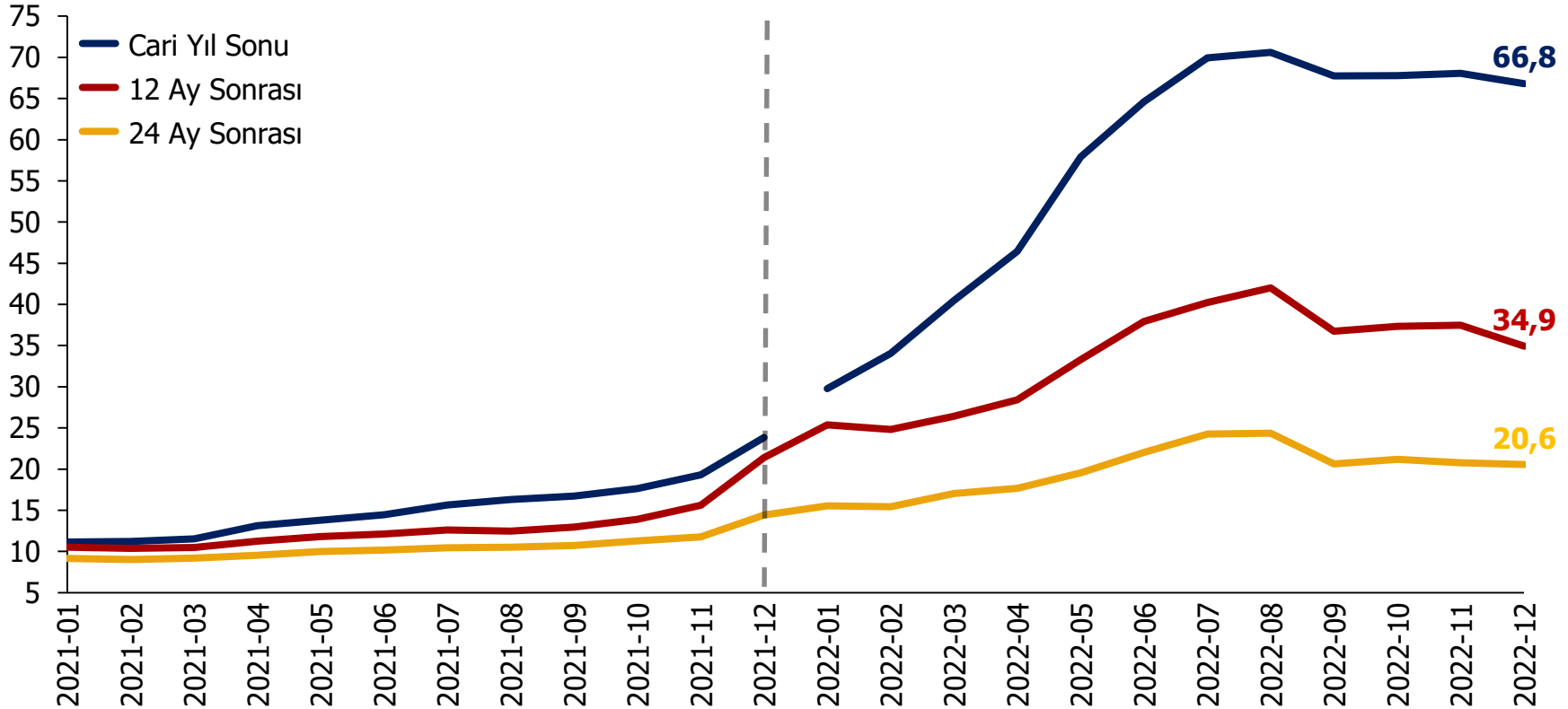
* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, 16 Aralık 2022 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır.

Aralık ayında piyasa profesyonellerinin yıl sonu tüketici enflasyonu beklentisi %66,8'dir.

12 ay sonu beklentisi ise %34,9'a gerilemiştir.

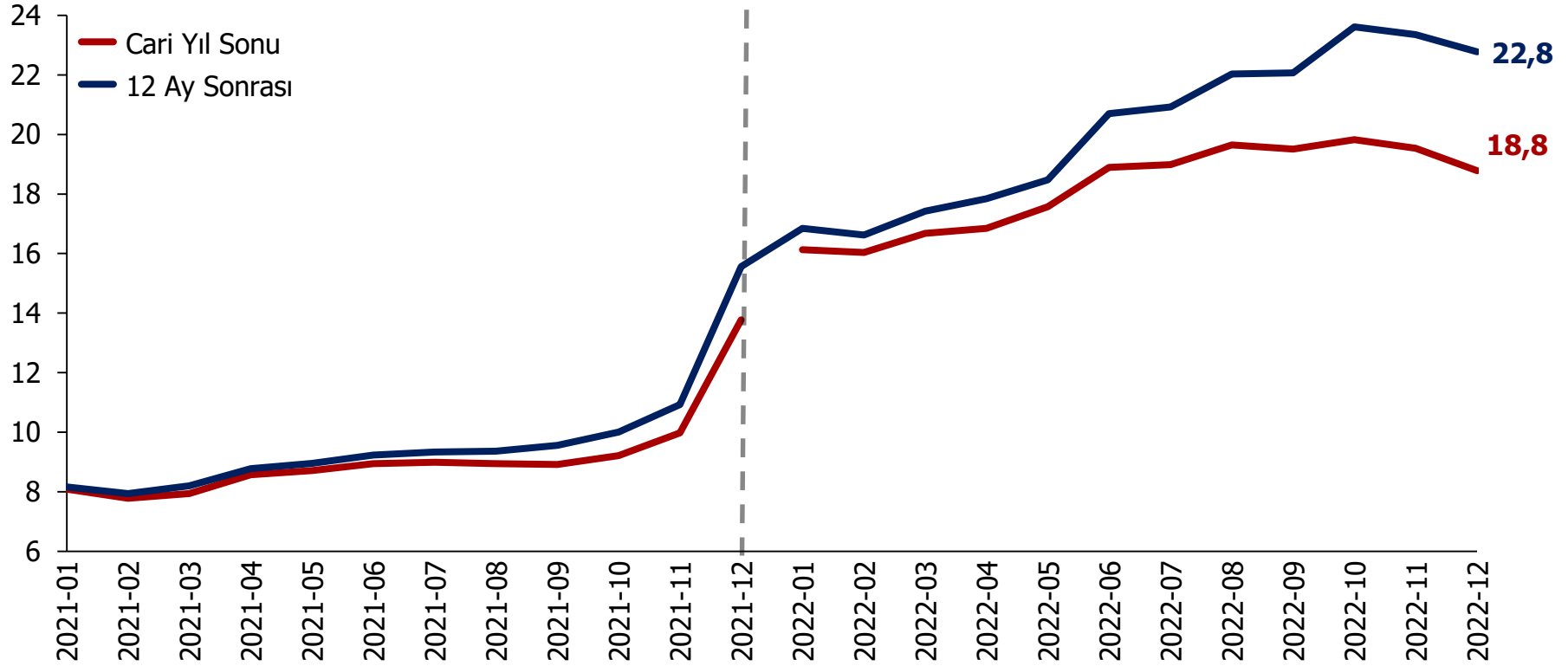
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2021 – Aralık 2022

Anket katılımcıları döviz kurunun (ABD doları/TL) yıl sonunda 18,8 TL olmasını beklemektedir.

12 ay sonrası döviz kuru beklentisi ise 22,8 TL olarak gerçekleşmiştir.

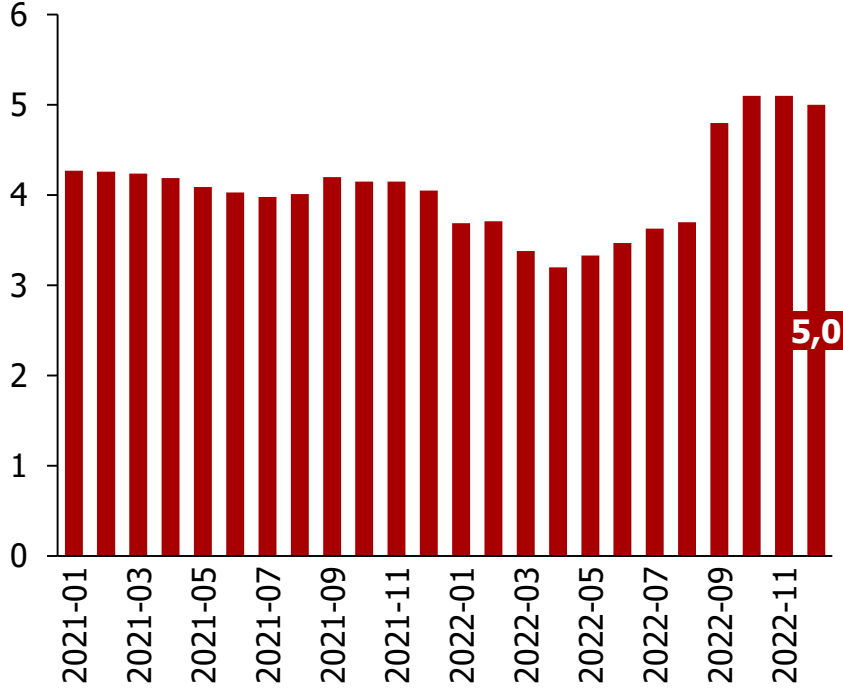
Döviz kuru beklentileri (ABD doları/TL) Ocak 2021 - Aralık 2022

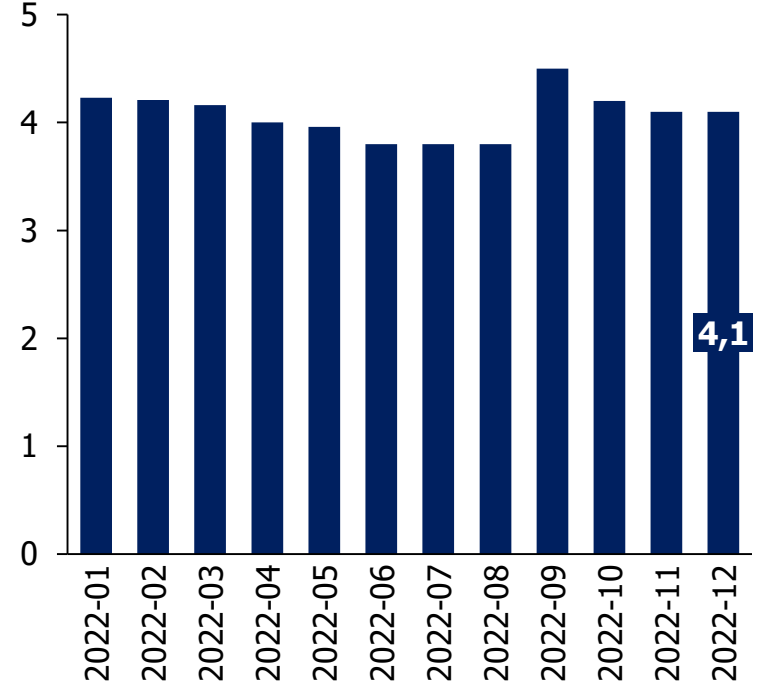
2022 yılı büyüme beklentisi 0,1 puan azalarak %5'e gerilemiştir.
2023 yılı beklentisi ise %4,1'de sabit kalmıştır.

Büyüme beklentileri (%) Ocak 2021 - Kasım 2022

2022 Yılı GSYİH Büyüme Beklentileri (%)

2023 Yılı GSYİH Büyüme Beklentileri (%)

Genel Değerlendirme -1

- 2022 yılının üçüncü çeyreğinde büyüme belirgin olarak yavaşlamış, milli gelir yüzde 3,9 oranında büyüme kaydetmiştir. Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörler olurken, tarım ve sanayi sektörlerinde büyüme sınırlı kalmış, inşaat faaliyetleri önemli ölçüde daralmıştır.
- Harcamalar tarafında, özel ve kamu tüketim harcamaları büyümeyi yukarı çekmiş, net dış talep sınırlı katkı vermiş, yatırımlar ve stok azalışı ise olumsuz etkilemiştir. Ayrıca, bu çeyrekte de işgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay gerilemiştir.
- Dördüncü çeyreğe ilişkin üretim ve dış talebe dair ilk veriler yavaşlama eğiliminin güçlendiğini göstermekte, yüksek frekanslı verilere dayalı öncü göstergeler de bu görüşü desteklemektedir.
- İhracat hızı önemli oranda düşmüş, dış ticaret haddi tarihi en düşük seviyesine gerilemiştir. Turizm gelirlerindeki olumlu seyre rağmen, hızla artan dış ticaret açığına paralel olarak cari işlemler dengesindeki bozulma sürmektedir. Cari açığın yıl sonunda daha da artması beklenmektedir.
- Cari açığın finansmanında, portföy yatırımları kaynaklı çıkışlar hız kesmekle birlikte devam etmektedir. Kaynağı henüz tespit edilemeyen (Net Hata ve Noksan) sermaye girişleri cari işlemler açığının %30'u düzeyindedir.
- Merkez Bankası brüt ve net rezervleri yükselmektedir; net rezervler Kasım 2021'den bu yana en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Genel Değerlendirme -2

- İşsiz sayısında Nisan'dan beri gözlenen düşme eğilimi Eylül ayında tersine dönmüş, işsizlik oranı tekrar çift haneye yükselmiş ve Ekim ayında da bu seviyesini korumuştur. Bu ayda da en yüksek artış genç işsizlik oranında gerçekleşmiştir.
- Kasım ayında bütçe, temelde enflasyon muhasabesinin uygulanmaması nedeniyle şirket karları üzerinden alınan kurumlar geçici vergisi tahsilatının katkısıyla fazla vermiştir.
- Bu dönemde Hazine yüklü net borçlanmasını sürdürmüş ve borçlanma limitleri aşılmış, limit artışına imkan tanıyacak yeni kanuni düzenlemelere gidilmiştir. 2022 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla, kamu borcunun milli gelire oranının gerilemesinde en büyük etken milli gelirin enflasyon nedeniyle TL bazında belirgin yükselmesidir.
- Kredi kullanımlarında artışlar ticari krediler kaynaklı olarak hız kesmektedir. Yabancı para mevduatlar gerilemiş, bu gelişmede Merkez Bankası'nın TL mevduat payını yüzde 50 ve üzerine artırmayı hedefleyen çeşitli düzenlemeleri etkili olmuştur. Mevduat dolarizasyon oranı yüzde 50'nin altına gerilemiş olmakla beraber, Kur Korumalı Mevduatlar dahil edildiğinde yüzde 67'ye çıkmaktadır.
- Kasım ayında 18 ay aradan sonra ilk kez yıllık tüketici enflasyonunda gerileme kaydedilmiştir. Aralık-Ocak ayları başta olmak üzere lehteki güçlü baz etkisi nedeniyle yıllık TÜFE'nin gerileme eğilimini koruması beklenmektedir; piyasa profesyonellerinin 12 ay sonraki tahminleri yüzde 40'ın altındadır. Ancak, asgari ücret artışları, döviz kurlarındaki değişim ve kamunun belirlediği (enerji ve tütün, ÖTV vb) fiyatların söz konusu düşüş eğiliminde belirleyici olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynak Önerileri - 1

- Büyüme, üretim ve satışlar
  - Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, II. Çeyrek: Temmuz-Eylül 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Donemsel-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-III.-Ceyrek:-Temmuz-Eylul-2022-45551>
  - TÜİK Sanayi Üretim Endeksi, Ekim 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sanayi-Uretim-Endeksi-Ekim-2022-45740>
  - TÜİK Perakende Satış Endeksleri, Ekim 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Perakende-Satis-Endeksleri-Ekim-2022-45727>
- Dış ticaret ve ödemeler dengesi
  - TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri, Ekim 2022
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/>
- İstihdam ve işsizlik
  - TÜİK İşgücü İstatistikleri, Ekim 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ekim-2022-45657>
  - TEPAV İstihdam İzleme Bülteni, Eylül 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/files/1671422808-5.TEPAV_Istihdam_Izleme_Bulteni_Eylul_2022.pdf

Kaynak Önerileri - 2

- Sektörel güven endeksleri
  - TÜİK Ekonomik Güven Endeksi, Aralık 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ekonomik-Guven-Endeksi-Aralik-2022-45565&dil=1>
  - TEPAV Perakende Güven Endeksi, Kasım 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/tepe/tepav_perakende_guven_endeksi_kasim_2022.pdf
- Enflasyon
  - TCMB Kasım Ayı Fiyat Gelişmeleri
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ba8478cf-38b9-4fd4-ba83-3a3feb8db566/afiyatkasim22.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-ba8478cf-38b9-4fd4-ba83-3a3feb8db566-ojCf09q>
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş göstergeler
  - TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, Aralık 2022
https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405/PKA_Rapor.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405-okpKWcn

Kaynak Önerileri - 3

- Dönemsel geniş içerikli raporlar

- Enflasyon Raporu 2022 - IV (27 Ekim 2022)

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Enflasyon+Raporu/2022/Enflasyon+Raporu+2022+-+IV>

- Finansal İstikrar Raporu – Kasım 2022, Sayı 35

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Finansal+Istikrar+Raporu/2022/Sayi+35>